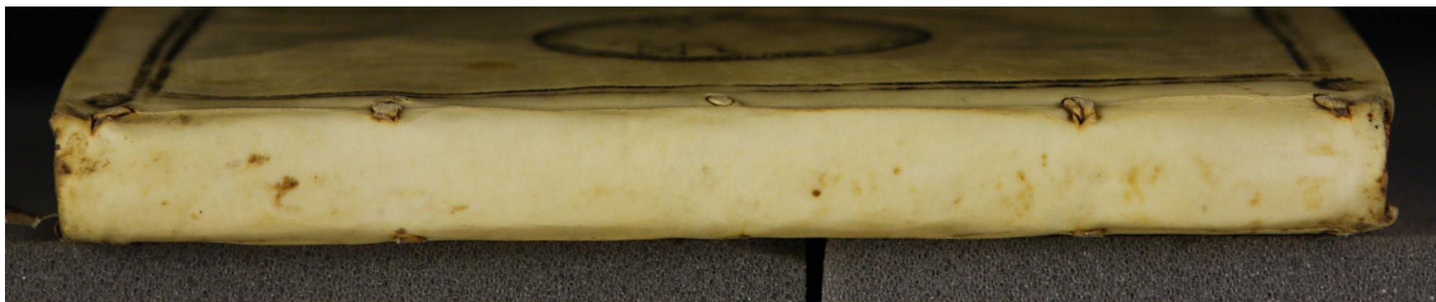
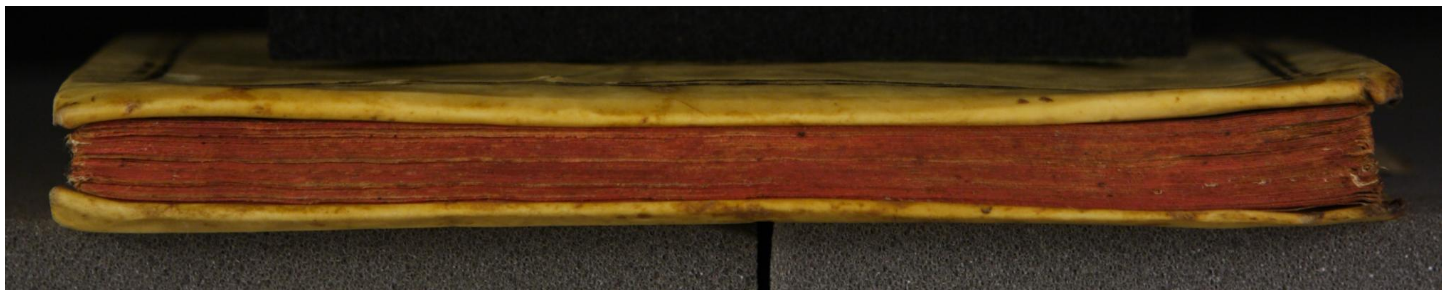

IN SILENCIO ET SPE ERIT FORTITVDO VESTRA
M
L

QVIS CONTRA NOS
SI DEV
PRO NOBIS
P
M

Syrach ca 7:
In omnibus operibus tuis, me

No 3098.

Chrysostomus

i bonorum, quæ facis, vis inspecto-
rē habere, ecce habes, non solum an-
gelos & archangelos, sed etiam
DEUM universorum.

tuis, me

IN OBITUM SERENISSIMI ET POTENTISSIMI DANIÆ ET NORVEGIÆ REGIS, FRIDERICI II. ORATIO FUNEBRIS

recitata in Academia Hafniensi, 10. Iunij, Anno 1588.

* * *

CUI ADDITA EST BREVIS NARratio, de pompa, quâ exuuiæ, gloriosissimi, optimè meriti ac Christianissimi Regis, FRIDERICI II. humo mandatæ sint, & quo ordine, funus ex sede Episcopali Roschildensi, in templum Cathedrale sit deductum, tùm quomodo publica processio habita sit.

[redacted]

á

IOHANNE OLAI SLANGENdorpio, Professore Th: ordinario.

HAFNIÆ,
Impressit Laurentius Benedictus.

M. D. LXXXVIII.

P

Cũcta bonis proſunt, quos & mors ipſa beatos
Efficit, ut ſumant præmia Principiûm.
Ille igitur finis malus eſt, quem pæna ſequetur
Et qui perpetui porta doloris erit.
Nõ quo abſumũtur lachrymæ, cũctiq́ labores,
Vt veteris pereant omnia ſigna mali.

Salomon

MISERICORDIA ET VERITAS CVSTODIVNT REGEM ET CLEMENTIA STABILITVR THRONVS EIVS.

VETVSTISSIMA MAIOrum instituta sunt, clarißimi, generosi, nobiles, egregij, prudentes & præstantißimi viri, vosq́; cæteri auditores omnes attentißimi, laudabili consuetudine ab illis ad nos vsq́; deriuata, ac ab initio rectè constitutarum rerumpublicarum recepta, legibusq́; duodecim tabularum comprobata, vt clarißimorum Principum ac Regum, quicunq́; magnitudine rerum aut domi aut foris, aut pace aut bello gestarum, aut alia quauis vitæ gloria floruissent, cùm luce hac excessissent, eorum vita omnis, ortus, cursus, virtutes, resq́; gestæ, funebri sermone (quò ad eorum imitationem fortè alij inuitentur) post obitum recenseantur.

Quod cùm mihi hodie iniunctum sit munus, Illustrißimi Principis FRIDERICI II. Daniæ & Noruegiæ Regis potentißimi, funus perorare, funus inquam tam acerbum & flebile, quod non solùm horum Regnorum prouinciales omnes lugent: Sed etiam exteri populi certatim illachrymantur, quod etiam dolent flentq́; hostes, ac deniq́; pro quo vniuersus christianus orbis, vix sibi temperat à lachrymis, impium esset non parere,

& onus hoc, licet humeris meis longè impar & pergraue, vllo modo recusare. Optarem autem nunc mihi eam ingenij felicitatem, orationis vim ac dicendi copiam, vt cuius vitæ & rerum gestarum laudes, in præsentia vobis enarraturus huc concessi, quibus deceret orationis & verborum insignibus, ritè possem absoluere.

Sed in tanto publico luctu, acerbissimoq́ omnium ordinum mœrore, ego quoq́ sic consternatus sum, vt in tanta præsertim ingenij inopia, mea vox, quæ testis officij & pietatis optimo regi debitæ, esse debebat, dolore & lachrymis ferè intercludatur. Quare non hoc mihi sumo, vt vel summam mœsticiam procerum & magnatum huius regni, popularium deniq́ omnium oratione leuem, vel iacturam Ecclesiæ & Reipublicæ, quam illo amisso fecimus maximam, deplorem, vel Encomium laudum illius instituam.

Neq́ verò cuiquam possibile puto, etiamsi cuncti mortalium id molirentur, omnes eius laudes attingere, qui virtutum omnium inimitabile fuit exemplar, nec nostra solum ætate, sed omni temporum posteritate Princeps memorabilis, quippe quo, nulla ætas nec tulit nec feret maiorem, vixq́ ei parem.

Sed

Sed quoniam aliquid omnino dicendum eſt, & ſignificatio oſtendenda noſtri luctus, & pietatis ac gratitudinis, quam Deus præcipuè bonis Principibus reddere iubet, tantum hac miſera & lugubri voce, Sereniſſimo Regi noſtro, patri patriæ, & verè φιλοστόργῳ ac pio Principi, breuiter pauca, ex hiſtoria eius diſcerpens ac delibans, parentabo, eiusq́; manibus ceu querela quadam, ſtudioq́; meo iuſta peragere inferiasq́; ſoluere conabor: Vt & memoriam virtutum & beneficiorum optimi Regis, grata mente conſeruemus, & tam illuſtri exemplo commonefacti, ad virtutes pro noſtro modo & vocatione imitandas exuſcitemur.

Dicam itaq́; quàm breuiſſimè de ea parte hiſtoriæ quæ res ante mortem geſtas continet, tum & de ea, quæ huic annexa complectitur. Mihi interim veniam dari ſubmiſſè volo imparato, & dolore maximo, alijsq́; difficultatibus commoto atq́; impedito, ſi non ex ordine omnem (quod quidem fieri decebat) vitam eius, geſtaq́; copioſè, ſed ſummatim tantum & per capita recenſuero, non ignorans quàm vber ac latè patens hîc ſeſe dicendi campus, aperiat diſerto ac copioſo oratori.

Mihi tamen in tanta excellentium virtutum admiratione sufficere arbitratus sum, si modò ex officij mei religione, ingratitudinis reprehensionem defugerim, ac res infinitas in breue compendium contraxerim. Non dubitans diui FRIDERICI, Regis immortalis historiam, iusto opere atq; volumine suo tempore ab alijs concipiendam, atq; ad posterorum memoriam diligenter transmittendam. Quamobrem oro vos atq; obsecro, clarissimi atq; ornatissimi auditores, vt pro vestra erga optimè meritum Regem affectione, bonitate & candore, hanc non dico orationem, sed miseram, concisam & malè cohærentem querelam, quæ nihil differt à cantu cicadarum, sine morositate & fastidio audiatis. Perficiam enim (Deo iuuante) ne quid indignum vestris auribus atq; animis à me dictum videatur.

Quare vt inchoëmus ab eo, quod res ipsa primo loco dici præcipit. Natus est FRIDERICVS. II. Rex Daniæ & Noruegiæ, Anno dominicæ incarnationis 1534. calendis Iulij, quo tempore bella, factiones, & omnium tragicorum malorum agmen, quasi mare quoddam exundans erat, atq; vniuersas huius regni prouincias ira, rabie,

odio,

odio, sanguine, cæde, sceleréq́ inuoluens atq́ permiscens. Dum plebs seditiosa rerum nouarum cupida, tumultuabatur, ciues mutuo ardebant odio, dissidebant in varias factiones singuli & omnes, patria omnis in ambiguo erat, & plura loca hostis possidebat, quo etiam anno, omnes horum regnorum proceres, CHRISTIANO III. exorientis huius nouæ lucis, parenti generosissimo, Lubecam obsidenti, Sceptrum Daniæ offerunt, qui eam prouinciam vt duram, difficilem, nec à periculis alienam considerans, ac maximè illis temporibus, quibus gloria paucorum, laudis tituliq́ cupido (vt Poëtæ verbis vtar) patriam nostram mirum in modum diuexatam adobruit, aliquoties, quidem modestè recusauit, sed tandem magnatibus instantibus, inuocato Dei auxilio, suscepit, ne patriæ & vicinis, quorum res erat in extremum deducta discrimen, suam operam denegare videretur, quo facto missos ad se regni optimates, blanda oratione in illo timore excepit, diffidentesq́ rebus suis confirmauit, afflictos erexit, dubiosq́ recreauit, ac statim sequenti anno 1535. 11. Iunij, magnas Christopheri Comitis & Lubecensium copias, omnibus rebus ornatas atq́ instructas, ad Asnicium Fioniæ

urbem

vrbem, edita strage ingenti deleuit ac planè dissipauit, in quo conflictu Comites de Höia & de Tecelmburgo Westphaliæ, desiderati sunt.

Huiusmodi Victoriæ & Regiæ aliæ virtutes CHRISTIANI III. perspicuè ostendunt, quantum sapienti viro & fortissimo bellatori debeatur. Et quemadmodum grauissimè dicitur, ἐν δυσυχίαισ λάμπει τό καλόν: Ita etiam tristi & periculoso eo tempore, quo non tam exteri huic terræ, tanquam prædæ inhiarent: Sed etiam ingentibus motibus ac dissidijs intestinis, regnum hoc miserè turbatum erat, tanta illuxit CHRISTIANI III. virtus, & infracta animi fortitudo, vt pòst confecta necessaria periculosissimaq; bella, omnia in pristinam tranquillitatem restitueret, eaq; obstacula quæ cursum Euangelij renascentis impedire videbantur, variasq; Romanæ Ecclesiæ reliquias, aut subitò sedibus deturbaret, aut in eum ordinem redigeret, vt auxilij plus quàm periculi, ab illis Euangelio esset expectandum.

Tales fuerunt virtutes magni Heröis CHRISTIANI. III. patris FRIDERICI. Sed quid de auo Friderico scilicet primo dicam? eius virtutes quanquam nec cogitatione,

ne, nec stylo in tanta tẽporis angustia complecti
possum, tamen eximia eius in Deum πληρο-
φορία hoc facit, ne illud prætercam, quod om-
nibus principibus persuasissimum esse debet:
nimirum, humana vi, industria, potentiaq́;
nihil expediri, si diuinus fauor atq́; clemen-
tia nòn aspirarit, ac econtra nullam vim atq;
potentiam quicquam præualere, vbi Dei pro-
tectio excubat pro regnis atq; imperijs con-
seruandis ac stabiliendis. Sed ad rem, cum
Christiernus rex, Iohannis filius, maximam
manum, copiasq́; auxilio Marchionis Bran-
denburgensis aliorumq́; principum conflas-
set, eo animo vt & Lubecam vrbem obside-
ret, tum & per Holsatiam graßando Daniæ
regnum recuperaret.

Hoc audiens FRIDERICVS, rex
sanè frugi ac pacificus, magna πληροφορίᾳ di-
xit, regem suum Deum Zebaoth pro se pug-
nare, quo pugnante sibi ac suis nihil immine-
re periculi. O regiam vocem, & Christiani
Regis Christianam fiduciam. Hæc dicens
persuasum habuit pijßimus rex, quòd sicut
à Deo ad regnum perductus esset, ita etiam
fore non dubitabat, vt idem in regno se con-
seruaret ac tueretur, aduersus omnem vim
atq; tyrannidem.

Hæc & similia in auo, IOHANNE Rege, & proauo CHRISTIANO I. cum non modo longißimum, sed penitus infinitum ac impoßibile sit, oratione velle complecti, quæ magnis historiarum voluminibus vix explicari possunt, meritò ab ipsis, parcentes tempori, supersedemus. Nec de matre Dorothea, ex clarißima, inclytorum Saxoniæ principum familia orta, filiaq; illustrißimi Principis Magni, ducis Saxoniæ inferioris, prolixè dicam? Cùm hæc non modo omnium virtutum genere ornatißima, sed ornamentum huius regni, imò decus totius feminei sexus singulare extiterit.

Verùm nos in progenitoribus Serenesßimi Regis nostri enumerandis, sermonem nostrum non extendemus, cum nec vllum orationis flumen, immensum vtrinq; virtutum oceanum eloqui sufficiat, tantaq; paßim, siue paternum siue maternum spectes stemma, existat nobilitas, tanta claritas, tanta præstantia generis, vt omnes, Christiani orbis, Reges atq; Principes propinquitate sanguinis & generis affinitate contingeret. Et ne fidem excesßisse videar, etiam plurimorum eorum oratores, summos viros, sed afflictos & atro colore, mutato vestitu huc mißos vidistis,

distis, ad honestandum hoc funus, & maximè ad præstandum Serenissimo Regi nostro, Principi omnium laudatissimo, exequiarum cultum.

Sed hæc breuiter de progenitoribus Serenissimi Regis nostri recitare volui, quòd & semina virtutum, & similes impetus, à parentibus in liberos, & à maioribus in posteros propagari existimentur, sicut præclare ille, φυᾷ τὸ γενναῖον ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων παισὶ λῆμα : generosi parentum animi, natura & in filijs excellunt, & maxima gloria sit, ab illa familia ortum ducere, quæ non tam generis nobilitate gloriari potest, quàm quòd familiæ omnium laudatissimæ, veræ vidꝫ: Ecclesiæ Dei sit pars ac membrum. Quare cùm ex tam illustri ac Deo consecrata familia originem viuendi traxerit Rex noster, verè de parentibus cum Ecclesiastico dicere poterimus, quorum pietas non defuit, & cum semine eorum perseuerat bona hæreditas, filij eorum & nepotes eorum propter eos in æternum manent, semen eorum ac gloria non derelinquetur, sed nomen eorum viuet in generationem & generationem.

En stirpis huius nobilitatem, vetustatem, gloriam. En semina, en radices, quæ pul-

cherrimum hunc & precioſiſsimum fructum protulerunt, à quo regio & generoſo ſtēmate priſco, tantum abeſt, vt degenerarit vnquam hic optimus Rex, vt virtute etiam ſingulari, & factis proprijs atq; honeſtiſsimis, amplius illud quàm à maioribus acceperat, prouexiſſe atq; exornaſſe, adeoq; tanti ſui generis memor, maius auctiusq; reliquiſſe, ac verè cumulaſſe poſteris videri poſsit. Quare nunc ſtatim ipſe Diuus FRIDERICVS noſter laudandus eſt, nobisq; ſuis proprijs coloribus & lineamentis exprimendus, ac cum educatio & diſciplina bona, bonas naturas efficit, ac ſi naturæ bonæ rectè regantur, longè fiunt præſtantiores, ad educationem ac primos ætatis annos, feſtinabit oratio.

Cùm igitur Rex ſanctiſsimus, CHRISTIANVS III. iam ſtatum reipub: quem mirum in modum labefactatum, afflictum & nutantem accepit, ex plumbeo aureum perfeciſſet, & inueteratam pontificum Romanorum Idolomaniam, à patre ſuo ſanctæ & felicis memoriæ, FRIDERICO primo, oppugnari cœptam, tanta dexteritate eradicaſſet, vt veram ac cœleſtem lucem Euangelij Chriſti, non ſolum in hoc regno, ſed etiam in Norwegia, ac alijs remotiſsimis ma-

rium

rium interuallis, dißitisq; borealibus insulis, imperio tamen eius subiectis, pié & constanter diuulgari ac propagari curaßet: tandem cogitans de vitæ huius fugacitate, ac se humanis legibus non exemptum, nec perpetua in terris vitæ spacia vlli mortalium conceßa, sed finita pro infinitis dira neceßitate, omnibus mortalibus commutanda eße. Considerans quoq; in aperto hoc rerum omnium declinio, senescentisq; seculi fece, magnam subinde in regnis atq; imperijs confusionem perturbationemq; existere, multisq; ansam ad varia tentanda, magnatum ac regum inopinatas ab his terrenis euocationes, ministrare, id quod multæ respublicæ non sine magno suo malo paßim testantur. Adhæc quoq; in animo voluens ac reputans summorum Regum exemplum, quorum maiestatem auxit, & exteris nationibus non minimum terroris incußit, nouorum Regum ac Imperatorum recens χειροτονεία & legitima ad regnorum defensionem ac conseruationem designatio, in quorum catalago Dauidem, Carolum Magnum, Henricum Aucupem, Fridericum Austriacum, aliosq; nonnullos Reges & Imperatores, vt prætercam auum & proauum Christiernum

primum ac multos similes, qui hoc modo subditis non saltem successorem certum, sed plerumq́ etiam pacem & tranquillitatem, ab intestinis dissensionibus alienam reliquissent. Quare hac cogitatione adductus Rex sapientissimus ac generosus pater, de communi consensu procerum & magnatum huius regni, filio FRIDERICO. *electionem impetrauit, cui in regni successionem electo, etiam homagium à subditis præstari curauit, anno à nato Christo 1542. Regis verò nostri anno octauo.*

Sed apto iam disciplinis FRIDERICO, *cùm parens sanctæ memoriæ* CHRISTIANVS *graui iudicio sciret, non frustra dictum esse à diuino illo Platone,* Ipsis principibus, & primò & maximè Deus præcepit, vt nullius rei maiorem curam custodiamuè suscipiant, quam filiorum. *Intelligeret quoq́ Græcas & Asiaticas gentes, quæ olim doctrinæ literatæ, sapientiæ & eloquentiæ laude claræ fuerunt, iam barbarie oppressas iacere, imò cùm ex superiorum temporum consideratione, literarum ac bonarum disciplinarum iacturam, non tantum* πανολεθρίαν *pietati & religioni afferre animaduerteret, sed etiam plurimorum incommodorum & malo-*

rum

rum grauissimorum, in communi hominum vita, causam existere. Sciret quoq; Regem aut Ducem absolutæ virtutis & gloriæ famam adipisci non posse, nisi literarum præsidio munitus, omnisq; ætatis instituta militiæ, ipsaq; antiquorum stratagemata, ex historijs percalleat, nec ea documenta quæ magno vsui militiæ forent, ab ignaris literarum nisi longissimo tempore experiundo, percipi posse, quæ alij ex veterum exemplis legendo facilè consequuntur. Quare his & similibus causis persuasus optimus pater, filio FRIDERICO, non optimorum modo studiorum, sed nobiliorum etiam artium laude insignes, magistros & pædagogos ingenij ac morum informatores præfecit. In ea pædagogia natura in eo excellens, & graue (pro ea ætate) perspicacis ingenij iudicium breui adeo profecit, vt non modò primis literarum tyrocinijs & vera de Deo doctrina imbueretur: sed etiam ad amorem Christianæ religionis, iusticiam, mansuetudinem, & id genus, virtutes cæteras incenderetur.

Ac commemoratione non indignum est, optimum Regem nostrum, postquam iam ipsa experientia didicisset, quantum in omni vita, literarum cognitio, vtilitatis pariat, se

non

non altiorem progreſſum in literarum ſtudijs feciſſe adoleſcentem, ſæpe ac grauiter conqueſtum fuiſſe. Huiuſmodi optimi regis diſcendi ardor, perſpicuè docet, eum longe aliter iudicaſſe de bonis literis, atq; inuidos & furioſos illos ariſtarchos, qui exiſtimant indecorum eſſe Principi, literarum ſtudia attingere, metuentes, ſi Principum Spiritus inuadat ſanctus ardor ſapientiæ, ſtudij literarum, prudentiæ, virtutum, hiſtoriarum, ſeſe qui barbarie ac ignorantia ſordent, contemptum iri, ſibiq; doctos & graues viros longo interuallo præferendos. A quibus longè diſſentiens eius R. M. ac aliorum Principum & ſummorum Imperatorum, propter facundiam in latina ac alijs linguis, in hiſtorijs & annalibus mirifica extare elogia, perpendens, inter quæ plurima, neq; vulgare eſt Iohannis Gerſonis, Pariſienſis Academiæ olim magnifici Cancellarij, de Sigiſmundo Imperatore, de quo ita perorat: Priuſquam (inquit) recederet à Concilio Conſtantienſi, cum Rege Arragonum aliiſq; clariſſimis Principibus, ſæpe Romano ſermone diſſeruit, ac orationem latinam, non tam verborum & rerum grauitate concinnam, quàm omni religioſa pietate, & vera Chriſtiana religione, pleniſſimam,

reci-

recitauit, quamq́; his auribus non sine pia compunctione lætus audiui. Hactenus Gerson. Hæc & similia regum ac principum elogia, proculdubio heroicum FRIDERICI regis animum, ad literarum & studiorum considerationem crebriorem extimularunt, & maximè hæc ipsa tempora, in quibus statum Ecclesiæ ac Reipublicæ, multis in locis horribiliter labefactatum & laceratum, improbis quorundam Corybantum & furiosorum spirituum distractionibus & ambitionibus videmus, atq́; hæc de primis rudimentis acq́; tyrocinijs Regis nostri, tam sanctißimo patre, quàm alijs doctißimis viris informatoribus & magistris.

Cùm autem virilem togam indutus esset, atq́; iam ea ætate vigeret, vt iudicare eum de ijs rebus quarum cognitio in vita maximè neceßaria est, conueniret, & partem gubernationis sustinere posset, non voluit Deus hunc Regem tantum in priuata & vmbratili exercitatione latere, sed productum ex latebris in solem & puluerem, obiecit maximis turbinibus, & fluctibus negociorum in Ecclesia & Republica. Nam cum parens eius sanctæ recordationis, CHRISTIANVS III. totos 24. annos (omnibus

ab initio gubernationis in vnam summam contractis annis) in regno exegisset, & tanta dignitate administraßet, vt omni virtutum genere, non modo proprijs subditis, sed & vniuersæ Europæ Regibus, antecelleret, moritur CHRISTIANVS III. omnium qui viuunt rex mansuetissimus & honoratissimus, Coldingæ in Cimbrica chersoneso, ineunte anno millesimo quingentesimo vndesexagesimo, primo Ianuarij, anno ætatis 56. quo tempore Imperij Romani sceptrum tenebat Ferdinandus Austriacus, superiore anno, in Caroli quinti fratris locum, septemuirorum Germaniæ suffragio suffectus. Illis commitijs Francofurti ad Mœnum, indictis, longa itinerum spacia emensus, interfuit Rex FRIDERICVS, in quibus, cùm disciplinis militaribus excelleret, atq; equitando quidem, luctando, currendo, concertando, vigilando, & ad omnia militaria munia perferenda agilis, alacerq; existeret: sic his vtiq; emicuit, vt præter animi & ingenij laudem, gratiam quoq; apud omnes simul & admirationem sit adeptus, maximè verò apud Cæsarem Ferdinandum, cuius in amicitiam ob præclaram indolem, atq; facinora, & familiaritatem tantam peruenit, vt in tota vita

Fer-

Ferdinandi, ipsi fuerit charissimus. Huiusmodi multa de studio ac cupiditate, visendi cognoscendiq; alia loca vlysseo exemplo, commemorari possent, quæ & si mea quidem sententia, non omnino indigna essent, vti in literas referrentur, tamen cum nos in hac oratione breuitati studemus, pleraq; iam omittenda, atq; in aliud tempus reseruanda putamus.

Sed cum CHRISTIANVS iusta naturæ persoluisset, & ex calamitosæ vitæ huius ærumnis, ad cœlestem consuetudinem & beatam immortalitatem euocatus esset, FRIDERICVS filius rex designatus, sub idem tempus, coacto vniuersi regni senatu & ordinibus in hac vrbe, quæ metropolis est regni, conuentum agebat, vbi quæ ad tuendam & conseruandam regnorum horum borealium dignitatem, arcendumq; sanguinarios ac iuratos Christiani nominis & veræ religionis hostes, ac præcipuè ad vindicandam cladem & ignominiam, iam multum diuq; furore insolentis & præfracti populi Ditmarsij, prædecessoribus suis, legitimo magistratui, illatam proposuisset, acre certè bellum aduersus Ditmarsios rebellantes suscipiendum, summamq; vim & longe maxi-

mum terrorem huic insulæ, admouendum, communi Ducum Holsatiæ & huius regni procerum suffragio decernitur.

Quare cùm iam Diuus FRIDERICVS, certus esset se ad imperij habenas diuinitus vocatum, nec ad ocium, luxum, fastum, similesq; nocentissimas Rerumpublicarum & regnorum pestes natum, sed potius ad iusticiam in regnis suis exercendam, frenandumq; rebellionis & contumaciæ furorem, in ijs, qui tam suo, quàm auorum suorum imperio hostiliter detrectabant. Certè in eam curam omnes ingenij neruos cogitando intendebat, vt indignum superbissimi & inquietissimi populi facinus, qui longo iam tempore maiorum suorum, pro obstinata ferocia & arrogantia solita, nullius Imperatoris præiudicio, ad parendum vlli magistratui, se cogi posse prædicantes, dictisq; Principum CHRISTIANI primi, IOHANNIS & FRIDERICI. audientes esse nolle. Quorum CHRISTIANVS primus, anno 1474. splendida militia Romam inuisere & Apostolorum adire limina volens. In ipso itinere ad Imperatorem Romanum FRIDERICVM, proauum Caroli quinti declinans, Regioq; more hospitaliter exeptus,

post-

poſtquam copioſè de ſtatibus regnorum, deq́ communi Chriſtianorum Republica diſſeruiſſent, tandem Rex Chriſtianus in eum deſcendit ſermonem, vt diceret: eſſe ſuis ditionibus, intra limites Romani Imperij, gentem vicinis oneroſam, nulli parentem: & pro libertate, quam falsò ſibi deſumeret, inſoleſcentem, Ditmarſiam nimirum. Eam ſibi ab Imperiali Maieſtate ſubijci poſtulat, cùm non expediat ſine Principe populum agere: Comitatum quoq́ Holſatiæ atq́ Stormariæ, iuncta ditione Ditmarſiæ in ducatum verti depoſcit. Ad huiuſmodi poſtulata amici regis, non grauatus Imperator, mox annuit, ac comitatus titulum extinguendo, ex tribus memoratis ditionibus, vnum creat ducatum. Hanc donationem FRIDERICI, etiam Carolus quintus, anno partæ per Chriſtum ſalutis, quadrageſimo octauo ſupra mille & quingentos, addito nouo diplomate approbauit & confirmauit. Itaq́ anteq̃ Rex deſignatus FRIDERICVS, Ditmarſis hoſtilia nunciaret, miſſis ſubinde oratoribus pertentantibus, ſi ſine ſanguine dederentur. Quare vbi nullæ tam æquæ & tolerabiles excogitari poterant conditiones, quas, abiecta tandem malitia & feritate mitigata,

vllo modo ſubeundas ſibi putarent Ditmarſii, neq; vlla tam effuſa benignitate & indulgentia, ita poterant demulceri atq; emolliri, vt ad obedientiam legitimo magiſtratui præſtandam flecti poſſent, prouocatus tandem tanta inſolentia hominum agreſtium, rex FRIDERICVS, qui multos ſanè annos, pertinaciſſimis animis, legitimæ ſed moderatæ dominationis iugum repudiantes, iuſtam Dei hominumq; iram & indignationem in ſe concitauerant, vt diuturnæ peruicatiæ & improbitatis dignas, tandem pœnas luerent. Vrgentibus igitur iam vltricibus furijs, dignas ab agreſtibus illis, legum, pietatis, ac omnis modeſtiæ præuaricatoribus, pœnas ſumpſit FRIDERICVS rex deſignatus, quinquageſimo nono poſt anno, hoc eodem menſe Iunio, quo, Regis IOHANNIS copijs, feras animantes, canes, volucresq; voraces (omni ſepulchri honore denegato) paſſim paſcere ſunt viſi.

Hæc Victoria Sereniſſimi Regis FRIDERICI diuinitus conceſſa, illuſtre teſtimonium erat, & quaſi approbatio ordinariæ & legitimæ adminiſtrationis. Nam ſicut Deus opt. Max. impiæ crudelitatis ſceleratæq; in magiſtratum perfidiæ, iuſtiſſimus ſemper

per

per exiſtit vltor: Ita & Reges ac Principes, qui gerunt cœleſtis numinis vices in terris, mirabiliter munit, regit & adiuuat, vt & illuſtris Dei ſapientia, perſpicué luceat in ordine perſonarum & rerum, ſicut iuſticia in pœnis ſceleratorum, ac bonitas deniq́ in conſeruatione ſocietatis. Cœterum huic bello, vix aliud eius generis exemplum æquiparandum inuenitur, præter quàm id, de quo Athenæus ſub finem Sexti ſcribit, referens centum myriadas ſeruorum, qui in Attica & Sicilia à dominis defeciſſent, ac arce in Samo occupata, Atticam vaſtaſſent, vno tempore ferè perijſſe, Diſcite gentiles iuſticiam moniti, non temnere diuos Principum iuſſus, inquit ille nec immeritò.

Verùm confecto feliciter bello Ditmarſico, anno 1559. eodem anno eò quòd FRIDERICVS electus, fidei merito & poteſtatis gloria, nec non belli victoria, paucos in toto orbe Chriſtiano, videretur habere conſortes, annum iam agens quintum & viceſſimum, omnium votis ac læta congratulatione, cunctisq́ ad noui Regis gloriam tripudiantibus, corona regni ſublimatus eſt, plenariamq́ horum regnorum adminiſtrationem, atq́ ſceptrum immortale virtutis & fidei pignus ſuſcepit.

Hoc

Hoc auspicatissimum felicissimæ coronationis exordium, vix annis effluxis tribus, excepit bellum atrox & diuturnum SVETICVM, quod vt quidem anno 1563. ita anno 1570. 10. decemb. die, post multam & assiduam legatorum Imperialium, Regis Galliæ, Poloniæ, Saxoniæ, ac aliorum principum, & ciuitatum Imperialium, operam & studium, Deo tandem optimo maximo, hæc regna borealia, miris modis, mora belli deformata, propitijs oculis respiciente, alma pace restituta, transactum ac compositum est. De initijs, ac causis huius belli, item de forma ac euentu, cùm fortè citra quorundam indignationem molestiamq́;, multa dici nequeant, nihil amplius addam, cumq́; illa sint in recenti hominum memoria, neq́; defuturi sunt, qui publicis literarum monumentis, eadem ad posteritatis memoriam transmittant, sed potius æternum patrem Domini nostri Iesu Christi, toto pectore & corde, verum pacis authorem & largitorem inuoco, vt inter nos Ecclesiam sibi colligat & seruet in his borealib. regnis, pacem & concordiam, vt vnanimi consensione hæc regna coalescant, ac officia veræ pietatis fideliter sibi inuicem communicent, Amen.

Plura

Plura adhuc ſunt, quæ in optimi Regis ætatem inciderunt fortia facta, & militaria decora, multaq́ꝫ quæ ipſimet contigerunt, quæq́ꝫ ab ipſo facta ſunt & geſta. Quædam etiam vltro ceu vulgariora, vt omittenda duximus, ne orationis modum prætergrediar & excedam: ita etiam & illa, aliorumdeſcriptioni relinquens, properandum exiſtimo, ad id quod inſtitui. Spero autem, omnes pios candidè iudicantes, ex his paucis aliquo modo agnoſcere & intelligere, poteſtates non tantum fato dari, ſed etiam aliquos Principes, qui regna vel conſtituunt vel mutant, ſingulari quadam ſapientia & virtute à Deo inſtrui, & fatalibus motibus impelli, ac regi, vt ſint felices in gubernatione & ſalutares generi humano. Sic Deus, non tantum FRIDERICVM adoleſcentem regem deſignauit, ſed etiam cor in bonis confirmauit, occaſiones rerum gerendarum monſtrauit, gubernauit eius dexteram, adiuuit euentus, & præbuit ſucceſſus, vi alacri animo bellicos & togatos labores ſuſciperet ac ſuſtineret, & gereret res magnas, & ad horum regnorum defenſionem, ſalutares.

Cùm itaq; subactis bellorum ardoribus, pacatisq; omnibus rebus, omnesq; tuti & læti in his regnis viuerent, nullis oppreßi vectigalibus, nullis obstricti exactionibus, nullis indictis aut superindictis onerati, Serenißimus Rex FRIDERICVS, de posteritate cogitans, ad nuptias animum conuertit, ac anno 1572. Regina SOPHIA, virtutum decus, & lucerna optimis moribus & exemplis prælucens, regia stirpe nata, ac florentißimi obotritorum principis, Ducis HVLDARICI filia vnica, in matrimonium postulatur, ac eiusdem anni, 20. Iulij, in vxorem ducitur.

Eas vero nuptias Regali more in hac vrbe peractas, honestabat multorum ex Germania, principum præsentia, Aderat HVLDARICVS pater ipse Sponsæ, AVGVSTVS elector Saxoniæ, Holsati Duces, tum multarum nationum legati. Nec deerant cum muneribus suis Ciuitatum oratores. Quippe regem, cuius prouincijs mercatores diuersantur, non incongruè suspiciebant & venerabantur, ac postremò, in huius nouæ Sponsæ gratiam, singularisq; clementiæ Symbolum, aperti sunt carceres, donata venia sontibus, impunitateq; concessa maleficis, vt

taceam

taceam innumera alia reuerentiæ officia, singulari fauore per totum hoc regnum, omni magnificentia honorificentiaq́; exhibita. In hoc Coniugio, tanta fuit ϛοργὴ, tanta dilectio, & animorum consensio tanta, vt nullam feminam viro, gratam magis, quàm illam suo, nec virum vlli, tam cordi fuisse vxori, atq́; illum suæ, meritò fateri possimus.

Et cùm procreatio sobolis, sit singulare Dei donum & coniugij ornamentum, ac suaue solatium, nec Deo benedicente, infœcundum fuit hoc coniugium, sed Illustrissima regina SOPHIA, faustissimis ominibus septem generosos liberos, peperit, ELIZABETHAM anno 1573. 25. Augusti natam. ANNAM 1574. 12. decemb. CHRISTIANVM IIII. Regem electum ac Dominum nostrum clementissimum, 1577. April. 12. HVLDARICVM 1578. decemb. 30. AVGVSTAM, 8. April. 1580. HEDDEVIGAM, 1581. August. 4. Ducem IOHANNEM, 1583. Iulij 26.

Hæc regia soboles, Dei singulari beneficio, & sanctissimi patris cura, ita educata est, ac optimis moribus imbuta, vt quemcunq́; sexum respicias, tam multa de se polli-

cetur præclara & excelſa indoles, vt ætatem fama, famam admiratio, admirationem virtus vincat, ſitq́; apud omnes populos expectationis admirandæ, exemplumq́; & ſpeculum omnium virtutum chriſtianarum. ô altiſsimam diuinorum conſiliorum abyſſum, ô infinitam diuinæ bonitatis prouidentiam, ô ſummam clementiam, qui (quod credendum eſt) propter demerita noſtra, conſtitutis nobis inter tot pericula & calamitates, nihilominus tamen abundantibus malis noſtris, ſua abundauit & gratia, & in hac regia ſobole, noſtras miſerias reſpexit, talemq́; ex ea nobis principem in lucem produxit, qui patriam, qui penates, resq́; omnes nutantes & ancipites, omnibus malis, periculis & diſcriminibus, ſit liberaturus. Tu enim ille es CHRISTIANE *quarte, qui per ſingulos virtutum gradus, in præclara illa adoleſcentiæ indole, maiori cum ratione, conſilioq́; inſurgis, ac magis magisq́; inclareſcere incipis. Non ergo malè de te hoc vſurpamus, quod olim de ſuis ille cecinit:*

Qualis Sydereæ ſub luſtri noctis in vmbra
Heſperus, aſtrorum decus & pulcherrimus ignis
Emicat apparens.

Sed

Sed iam instituam sermonem de virtutibus Serenissimi Regis nostri, quibus nonnunquam innectam res gestas, vt inde cognoscamus & nostra commoda, & quantum debeamus optimo Regi,

Etsi autem alia exempla, alijs conueniant, & quædam virtutes sint Principum propriæ, non communes priuatis: tamen cùm multæ quoq; sint virtutes, in illustribus personis, quarum consideratio, singulis ad commonefactionem prodest, iam paucas ex multis attingam. Nam si singulas qui in eo rege, heroicæ virtutes fuerunt, hîc enumerare vellem, profecto nullum oratio inuentura esset exitum.

Præcipua igitur virtus optimi Regis nostri, ex qua vera sapientia, & rectitudo omnium consiliorum & actionum, in tota vita emanauit, fuit Timor Dei, intellectus, & amor cœlestis doctrinæ. Hac virtute inflammatum optimum eius pectus, non ignorauit eius maiestas, ideo magistratus reliquæ societati humanæ diuinitus præfectos esse, vt Dei gloriam ornent, & doctrinam veræ pietatis propagent. Quare primum ipse singulari studio doctrinam de Deo, & Filio eius Domino nostro IESV CHRISTO didicit,

cit, nec solum studiosé docentes in Ecclesia audiuit, sed etiam libros Spiritus sancti instinctu, à Prophetis & Apostolis scriptos, & eruditorum explicationes auidißimè legit. Itaq; summam cœlestis doctrinæ ita mente complexus est, vt consensum catholicæ Ecclesiæ noßet, & vero iudicio ac toto pectore amplecteretur.

Et quia magna est, ad variarum rerum considerationem in lectione, cùm profanorum authorum, ac imprimis sacrarum literarum ἐνέργεια, vnde & Demetrius Phalereus, vt est apud Plutarchum, Ptolomæum Regem monere solebat, vt libros de regum officio conscriptos, studiosè lectitaret, in illis enim multa contineri, quæ amici monere non auderent. Nec historiæ Scipionem Africanum tacent, quòd institutionem Cyri à Zenophonte conscriptam, nunquam è manibus deposuerit. Possem multa recitare, de diligentia Augusti & Alexandri Magni, summi Monarchæ, deq; multis alijs, sed relictis incredulis illis, sapientiam affectantibus ventosam, certè mentionem potius faciam christianorum Principum. Inter quos præcipuè Theodosius secundus celebratur, qui propria manu libros noui Testamenti transscripsit,

sit,

ſit, ac eorum etiam aliquam partem quotidie legit. Nec etiam literarum Elogijs caret Alphonſus, Rex Neapolitanus, qui Biblia Sacra, vna cum gloſſa, (vt vocant) ordinaria, quater decies diligenter perlegiſſe, fertur, adeo, vt non modo hiſtorias præcipuas: Sed etiam multas paginas, de verbo ad verbum, memoriter recitare potuerit, & tamen diem, quo nihil legiſſet, ſibi turpiter periiſſe dolebat.

Ac tanta, ſi non maiori diligentia erat FRIDERICVS II. qui plurimum temporis, ſacræ lectioni Bibliorum quotidie tribuebat, & ſimul ſcripta, ſancti patris LVTHERI, ac aliorum piorum diligenter inſpexit: idq́ ea felicitate, vt magnos paulatim, in vera pietate progreſſus faceret, & in æſtu tentationum ac periculorum, efficatiam Euangelij ſentiens, frequenter dulciſſimum cæleſtis gratiæ nectar viſitans, mirificè ſe eo recrearet.

Ac memorabile ſanè, ſanctiſſimi ac optimi Regis, de verbis Teſtamenti dominici iudicium fertur. Qui audiens, à multis in controuerſiam vocari illum articulum, ac iam proximis his annis infinitas diſputationes, necnon tam Theologorum, quàm alio-

rum

rum hominum, funesta certamina, plurimùm obstitisse propagationi cœlestis doctrinæ, & vires ac incrementa, impio regno pontificio, adiecisse incredibilia. Subinde has voces ingeminauit: Ego sané (inquit) ex hac dulci κοινωνίᾳ, *ingentis consolationis ac læticiæ spiritualis, flammas corde meo percipio. Huiusmodi motus non dubito, esse præsentiæ Filij Dei, imo totius trinitatis vera & non fallacia effecta. ô sanctam castißimi pectoris confeßionem. ô simplicem & regiam veritatem, non putidis & fæculentis hominum commentis, non gloßis nec interpretationibus obscuris, aut impijs turbatam, ac deniq; non humanarum traditionum vappa malè dilutam. Hanc simplicem & credulam fidem, vtinam omnes non modo Principes, sed & singuli cuiuscunq; loci & ordinis homines, imis pectoribus infigerent, profectò plus concordiæ ac minus turbarum iam haberent Ecclesiæ Christi,* Curiositas certè nostra, nos sæpè impedit in lectione scripturarum, quum volumus intelligere & decutere, vbi simpliciter esset transeundum,

Sed tantum optimus Rex, crebra piorum & vtilium scriptorum lectione profecit, vt mentem sacris verbi diuini Sententijs, &

præ-

præceptis vitæ, quàm optimè formatam haberet.

Nec omnes omnium fanaticorum opiniones, vbicunq; ſparſas admiſit, vel miratus eſt, nec more Academico in controuerſiis de religione, aſſentionem, cohibuit: Sed hanc ſolam eſſe veram, æternam & immotam ſententiam, de Dei eſſentia & voluntate ſtatuit, quæ cum vniuerſo conſenſu ſcripturæ, Prophetarum, Patrum & Apoſtolorum congrueret, & illuſtribus teſtimoniis in Eccleſia patefacta & propagata eſſet, atq; in his regnorum borealium Eccleſiis, cùm patre ſuo optimo regnante, tum ſuo tempore Dei beneficio ſonaret. Huic ſoli firmiſſima fide aſſentiebatur. Huius cogitatione, ſe ad inuocationem, confeſſionem, & aliarum virtutum in gubernatione neceſſariarum officia, exuſcitabat. Hanc velut gubernaculum, omnibus Conſiliis & actionibus, in tota adminiſtratione ſui imperii præficiebat. Hanc velut ſacram ancoram, in omnibus periculis eſſe ducebat.

Ideoq; cùm ſciret maieſtatem ſuam, ſubditis ſuæ curæ ac fidei commiſſis, nullum aliud poſſe beneficium amplius impertiri, quàm veræ pietatis doctrinam, qua de vera

Dei agnitione, & vita æterna erudirentur, cumq́ simul in exempla laudatissimorum heroum, CYRI, CONSTANTINI, THEODOSII, DAVIDIS, IOSAPHAT, EZECHIÆ intueretur, omni diligentia, studio & labore curauit recte constitui Ecclesias, tolli controuersias & certamina, proponi simplicem & piam doctrinam ac interpretationem scripturarum, erudiri populum de veris vitæ officijs. Adhæc, cúm animaduerteret, Ecclesias, Scholas passim apud exteros, turbatas ac dissipatas, multorum rixis & contentionibus, maximé operam dabat, vt vna, vera & consentiens docentium vox esset in omnibus his Ecclesiis & Scholis, & ne locus vllus pateret spargentibus, vel de Sacramentis, vel aliis religionis articulis, opiniones fanaticas.

Quod autem Plato inquit, Principes rerum publicarum præcipuè hoc efficere debere, vt ciues & beati sint, & inter se amici, ad hanc rem in his regnis & Ecclesiis, plurimum attulit hæc docẽtium concordia & pia illa simplex doctrinæ forma quæ & ambigentes animos confirmauit, & concordiam ac tranquillitatem Ecclesiæ aluit, miserasq́ ac afflictas conscientias mirificè muniuit. Huius summi

mi inter ſubditos ſuos beneficij, non ſolum author fuit optimus Rex, ſed etiam acerrimus vſq; ad extremum vitæ halitum, conſeruator ac propugnator, adeo, vt ſeditioſis & fanaticis hominibus, qui & nefarias θεομαχίασ ſpargunt in Eccleſia, & de rebus ciuilibus falſas ſerunt opiniones, & pernicioſas religioni ac ciuili hominum ſocietati, infenſiſſimus toto gubernationis tempore, inimicus ac hoſtis extiterit.

Etſi autem eximia fuerit pietas huius Regis, ſtudium iuuandæ & ornandæ religionis chriſtianæ, iuſticia in imperio, pacis tuendæ cura, clementia deniq; ac bonitas mirifica: tamen cùm nullus ſit qui non peccet, & multa ſunt quæ ad peccandum irritent, imò fragilitas carnis, qua induti ſumus, adeo ſubiecta eſt peccato, vt niſi huic neceſſitati Deus parceret, nimium fortaſſe pauci viuerent, huius neceſſitatis & communis fragilitatis memor optimus Rex, aduertens quoq; propter peccata hominum, non ſaltem regnorum vaſtationes, bella, rerum omnium inopiam, diuinitus permitti, ſed Deum quoq; ſubinde, de gente in gentem, imò de ſtirpe in ſtirpem transferre Regna.

Quare vt felix esset gubernationis cursus, & impendentes calamitates, non tam à se, quàm ab omnibus & singulis, in his suis regnis auerteret subditis, tanquam φιλόσοργοσ pater, dies rogationum, & litanias publicas, per vniuersum hoc regnum, singulis ferè annis, instituit, quibus non secus ac olim Niniuitarum Rex, ipse Diuus FRIDERICVS, alios exemplo haud contemnendo anteire contenderet, numenq́ue cœleste suppliciter, si quid indignum suo gradu, admiserit, siue qua in re deliquerit, exoraret, gratias quoq́ue ageret, quòd eo vsq́ue Deus sustinuerit eum suo præsidio, statumq́ue sui regni incolumem seruarit, ac deniq́ue imposterum quoq́ue à Deo peteret spiritum prudentiæ & fortitudinis.

Huius pietatis exercitia, non ita fuerunt irrita & frustranea, quin & regi & regni incolis, imo omnibus nobis, commoda afferrent plurima. Hinc enim pax diuturna, hinc propagatio Ecclesiarum & Scholarum, hinc quoq́ue diuinis benedictionibus florentissimum regnum reliquit. Hanc optimi Regis pietatem, non tam nos exosculamur, qui Dei bonitate, huiusmodi beneficijs gaudemus, sed mirantur exteri, ac maximè sapien-

pientiæ & iusticiæ opinione, clari & spectati viri, summis Encomijs prædicant, & constanter asseuerant, se nunquam similia veterum regum & Imperatorum, nedum maiora vidisse pietatis exercitia, vt taceam, quod sæpè in peregrinis Academijs audiui, clarißimos viros, Academiarum patres, statum Ecclesiarum nostrarum, non sine læta gratulatione prædicare, & societati fidelium comparare, quæ tempore Christi, versantis in palæstina ac docentis, fuit in Capernao.

Ex hac sanctißimi Regis, erga Ecclesiam Dei & Rempub. suam, mira solicitudine, manifestum est, multum eos de dignitate & officio magistratus detrahere, qui dicunt magistratum velut armentarium, tantum corpora & ventres populi, curare debere, id est, tantum horum præceptorum custodem esse: Non occides, &, non furaberis. Sed longè aliter iudicauit Diuus FRIDERICVS, qui ideo sciebat se diuinitus præpositum fuisse cæteris hominibus, vt sonaret præcipuè vocem legis diuinæ de Deo, & vinculis societatis humanæ, & ostenderet discrimen, iusticiæ & iniusticiæ, primum quidem voce, deinde & factis, tolleret è medio reos scele-

rum, & protegeret iustos. Hæc sapientia non fuit ventris sagina, sed monstratrix veri Dei, prudentia & Zelus in tollendis insanabilibus, vigilantia in protegendis obedientibus, & paterna στοργὴ ac misericordia, erga hanc imbecillem partem generis humani, videlicet modestam, quam mirificè complectebatur & fouebat.

Cùm autem nulla trophæa magis optanda sunt, magnis & sapientibus Regibus, quàm vt cœlesti voce, tribuatur eis hæc suauissima appellatio, vt prædicentur Ecclesiæ Christi nutricij, sanè ad hunc Regem, tamq̃ ad communem quendam nutricium senescentis Ecclesiæ, non tantum subditi, sed etiam vicini & exteri, ac maximè propter Euangelij confessionem, pontificum rabie, bonis omnibus exuti & profligati confugerunt. His omnibus ita sese exhibuit, vt iuxta Syracidem, fuerit pupillis vt pater, & vt Nazianzenus loquitur, ἄρτος πεινῶσι, χιτὼν γυμνοῖς, πατὴρ ὀρφανοῖς, λιμὴν τοῖς ἐν ζάλῃ, id est, panis esurientibus, tunica nudis, pater pupillis, pontus tempestate exilij iactatis, deniq; non potest quicquam tam magnificè dici, id pietas & munificentia, quin superet optimi Regis.

Præ-

Præcipuè etiam pietatem suam declarauit Regia eius maiestas, erga Ecclesiarum & Euangelij ministros, quorum reditus annuos non solum ordinauit & auxit: Sed etiam certis literis & legibus interdixit, ne vel agri, pascua, decimæ & prouentus, prædecessorum suorum clementia, ad sustentationem ministrorum, vel reparationem sacrorum ædificiorum contributi, temporumq́; ac hominum iniuria abalienati, & in alios vsus distracti, vllo modo sine ligitimo vsu hærerent, sed statim sine vlla contradictione veris vsibus cederent. Similem quoq; munificentiam, experti sunt, non tam verbi ministri, quàm Ecclesiarum cantores & Scholarum particularium moderatores, quorum conditiones tenuiores essent, quàm vt se & suos, liberaliter & honestè alerent, quibus vel ex regiis decimis, vel ærario Regio abundè prospectum est.

Adhæc, cùm maiestas eius, optimè teneret Ecclesiarum cum Scholis necessariam esse coniunctionem, eamq́; talem, vt altera alteri, officiosas semper præbeat manus, & illæ mutuis auxilijs præsidijsq́;, se inuicem sustineant & tueantur, suosq́; labores & communia coniunctaq́; studia, ad vnum ornandæ

glo-

gloriæ Dei finem, referant, sic vt earum operæ & facultates copiosæ, testimonia sint de Deo, & adminicula in explicatione cælestis doctrinæ, nerui quoq; politicæ societatis, ac deniq; ornamenta atq; præsidia totius vitæ humanæ, certè hæc considerans eius maiestas, ac intelligens, amplissimi sui nominis laudem, non posse rectius ad omnem posteritatem propagari, vel de Ecclesia Dei, de rebus publicis, de subditis suis, & omnium conditionum fortunarumq; hominibus, præclarius mereri, quàm si Academiam hanc, per proaui sui CHRISTIERNI primi, aquilonarium regnorum Regis clarissimi, singularem erga literas propensionem, & SIXTI Pontificis maximi, ac deniq; FRIDERICI Imperatoris, anno 1473. datis omnibus Priuilegijs, quæ Academiis earumq; alumnis debentur, indulgentiam & eximiam gratiam, concessam & fundatam, atq; ab auo, ac præcipuè patre, CHRISTIANO III. multis rebus auctam & ornatam, sibiq; vt singulare depositum, & harum regionum insigne ornamentum commissam, qua posset fide, cura & benignitate iuuaret, amplificaret & conseruaret. At cùm esset veræ syncerιorisq; religionis amantissi-

tissi-

tiſsimus, & paterno animo veritatem cœleſtem, melioresq́ artes atq́ literas docentes complecteretur, & ſubditis omnibus optimè honeſtiſsimeq́ cuperet, & audiret cùm in Academia hac, tùm in cæteris Scholis, pietatis doctrinam & meliores artes rectè doceri, iuuentutem piè & liberaliter in illis, ad honeſtatem & morum probitatem, erudiri & exerceri, educari quoq́ & quaſi ſuccreſcere cultu & opera piorum magiſtrorum eos, qui aliquando patriam hanc ſuam, & Eccleſias ac Scholas, ſapientibus conſiliis, vera pietate, erudita de Deo doctrina, eſſent adiuturi, & pietatis ac religionis præſidia futuri.

De his tantis rebus cogitans, & ſecum ſollicitè deliberans, & ſi ipſe pro ſumma ſapientia facilè videret, quid facto opus eſſet, in Eccleſiis & Schola hac iuuandis & ſtabiliendis, nihilominus tamen, vt procerum ſuorum et Senatorum regni huius, conſilia audiret, & ſtudia atq́ voluntatem eorum cognoſceret, certè ferueſcente iam ſummo belli Suetici furore, nec bellum initum, nec ampliſsimæ aliæ curæ, tam honeſto propoſito obſiſtere, uel animum pietatis ac ſapientiæ amore, flagrantem retardare potuerunt, ſed horum

regnorum magnates conuocauit, & in amplissimo eorum consessu & panegyri, cùm grauissimæ res in deliberationem adhiberentur, voluit inter prima omnis consultationis, ea quæ proponebantur capita esse, communicationem ac consensionem, de Schola hac adiuuanda & conseruanda.

Hic dici non potest, quanto omnium assensu & applausu, in hanc sit itum sententiam, & decretum sit factum, nihil æquè decere Regem & Principem virum, nihilq́; magis ex patriæ huius vtilitate esse posse, quàm ipsum ad Ecclesiarum & Academiæ conseruationem & salutem, consilia prima referre, & quas posset facultates liberaliter conferre: Estq́; ab ipso vna voce, vnaq́; consensione submissè petitum, vt harum ornandarum primam & summam curam susciperet.

In his autem deliberationibus & consiliorum agitationibus, cùm cognouisset stipendia Doctorum minora esse, quàm eorum conditiones, familiæ & tempora ferrent, non solum professoribus ampliora & magis honorifica stipendia, singulis danda curauit: Sed etiam cùm animaduerteret Sapientissimus Heros, in hac Academia, & aliis horum

reg,

regnorum Scholis, viuere adoleſcentes multos, præclaris ingenijs præditos, de quibus Eccleſiæ & Reipub. ſumma polliceri ſibi poſſent, amantes quidem illos rectorum ſtudiorum, & magna ſpe, conſequendæ eruditionis ſpectatæ: Sed his noſtri ſeculi difficultatibus & inopia, domeſticaq́ rei anguſtia, ſic impediri, vt & de illis, multi tanquam in herbis pereant, alij verò admodum difficulter, ad aliquam bonam frugem perueniant: quorum inopiæ atq́ indigentiæ, opem ferendam, & maturè ſuccurrendum Regia clementia, non indigna benignitate prudenter & piè ſtatuit. Hoc modo præuidit effici poſſe, vt ſemper habeatur mediocris cœtus diſcentium in hac Schola, in qua tanquam in amœniſſimo & varietate doctrinarum, pulchrè & diligenter exculto, irrigatoq́ hortulo, regnis his, multi ſuccreſcerent & educarentur doctores & miniſtri, qui cùm maturitatem eſſent aſſequuti, vtiliter decerperentur.

Voluit itaq́ clementia eius & regijs ſumptibus, in reliqua diſcipulorum multitudine, in hac Academia ali & inſtitui centum adoleſcentes, ex his oppidis & ſuis regnis huc miſſos, delectos, pauperes, bonæ ſpei & induſtriæ pios & diligentes, & primarum artium initia ſecum adferentes.

In horum vſum & victum quotidianum & ſufficientem, quantum erogauit, notius eſſe credo, quàm vt hoc loco referatur. Ac præter hunc numerum, etiam quatuor alios artium bonarum Magiſtros, in exteris alit nationibus, quorum tres ſacris rebus & literis potiſſimum dare operam, inq; illis aſsiduè exerceri voluit ipſius R. M. ne Eccleſiæ noſtræ & Scholæ aliquando miniſtris & doctoribus deſtituantur. Præuidemus enim futuras perſecutiones, pericula, & cruces piorum, quas timemus tantas fore, vt paſſim deuaſtatis & euerſis Eccleſiis, vix domeſticos Doctores poſteri noſtri ſint habituri.

Hæc beneficia Regis noſtri conſiderantes, diram improbitatem inexorabilis mortis, meritò accuſamus, dolemusq; ac eiulamus, tam clementem ac bonum principem, nobis miſeris ereptum, cuius beneficio inſtaurata, & à corruptelis falſæ doctrinæ vindicata, rectè floret hæc Schola, omnium artium liberalium, ſanctarum linguarum, ſanarumq; doctrinarum vigore, floret, & ampliſſimo diſcentium numero, floret deniq; doctrina & virtute præſtantiſſimis viris, quorum opera diſciplinæ omnes rectè propagantur, & diſcen-

cen-

*centium cætus in omnibus bonis piè erudi-
tur.*

*Nec tantum hanc Scholam, eius benefi-
cio seruatam & auctam, sed etiam reliquas
particulares Scholas, in singulis regni oppi-
dis, eius regia liberalitate, plurimum incre-
menti atq; ornamenti sumpsisse videmus.
Quid dicam de nouo ac regio gymnasio SO-
RENSI, diuino eius beneficio, iam proxi-
mo anno fundato, perpetuisq; reditibus con-
seruando & stabiliendo? Hoc diuinum fa-
ctum, certè nemo est, nisi omnino sit vecors,
qui non summis laudibus ornandum, in cæ-
lum verbis extollendum, & apud omnem
posteritatem gloriosè prædicandum, & nun-
quam intermoritura memoria, celebran-
dum esse non ducat?*

*Nec minus pupilli, viduæ, egentes sin-
guli & omnes, similem beneficentiam dignis
laudibus prosequuntur, quibus non tam in
hac regni Metropoli, ingentem nummorum
summam, ante paucos annos ita legauit, vt
perpetuò, salua sorte, annuatim fructus ipsis
cedant: Sed etiam paßim in alijs vrbibus,
vel detrimentorum incursu quaßatis, vel
paupertate preßis, aut deniq; alimenti inopia
laborantibus, varia solatia erogaret, nemi-*

nemq́ſuæ munificentiæ expertem, triſtem aut reiectum, à ſua maieſtate diſcedere permitteret. Quid multa? exulibus omnibus, non mortalem aliquem, ſed propitiæ fortunæ benignum eſſe diceres ſinum, *ita vt rectè in eum, quadret illud Tiberij Imperatoris, qui cùm reprehenderetur, quòd ærarium eleemoſynis exhauriret, reſpondiſſe fertur: nunquam defuturum regio fiſco, quamdiu pauperes eleemoſynas accepturi eſſent.*

Ac profectò, quod Tertullianus in Apologetico, de AVGVSTO Imperatore ſcribit, illum non voluiſſe Dominum, ſed patrem appellari, quòd illud ſit nomen Poteſtatis, hoc pietatis, nec etiam malè competit in hunc Regem optimum, qui ſimilem affectionem, erga omnium ordinum ſubditos, mirificè aluit, qui ſemper apertus, veritatis cultor, fraudisq́ inimicus extitit, tumultus omnes ſedauit, priuatas nobilium inimicitias ſuſtulit, contentiones in omnibus ſtatibus pacificauit, ſuſpiciones omnes abſtulit, obſequium ciuitatum, beneuolentiamq́ ruſticorum inter ſe conciliauit, rem omnem ita compoſuit, vt & optimatum dignitatem non minuerit, & ſubditos à potentum

vio-

violentis concuſſionibus tutos conſeruauerit.
Veſtram quoq; ô Nobiles dignitatem, quo ſtu-
dio defenderit atq; auxerit, fortunata illa
ordinis veſtri conditio, abunde teſtatur. Ac
deniq; ad finium cuſtodiam conuerſus, quic-
quid animo, quicquid factis, quicquid lingua
geſſit admirabile eſt, & ad cumulum laudis
ampliſſimum. Nam recenſendo arces, di-
ſtribuendo præſidia, recognoſcendo præfectu-
ras, nullum tempus, nullamq; horam, agita-
tione ſtudij ac diligentiæ vacuam prætermi-
ſit, priuſquam arces & munimenta ab hoſti-
bus irruta & incenſa reficeret, munitiora,
turribus & mœnibus oppida, ſuis ordini-
bus inſtrueret: Nullos adhæc labores, nul-
las occupationes, nullas moleſtias declina-
uit, nullis conſultationibus, nullis interpo-
nendis decretis defuit, omni tempore pro pa-
tria, pro republica impeditiſſimus, quouſq;
omnia compleret, ac etiam res ipſæ me ta-
cente, probant ipſius induſtriam, ac impri-
mis arx illa CRONEBVRGENSIS,
mœnibus, turribus, foſſis, propugnaculis, mu-
nitiſſima, copia rerum, viribusq; inſtructiſſi-
ma, quæ non à noſtris, ſed peregrinis & ho-
ſpitibus, facilè inter ſeptem mundi mirabi-
lia numeratur, re ipſa inquam, exactiſſi-
mam

mam industriæ laudem in Rege FRIDERICO *commendat. Et vt multa paucis complectar, si quis hoc tempore Principum alius, certè Rex,* FRIDERICVS ἐτελόντων, *vt in œconomico dicit Xenophon* ἦρξε, *hoc est, volentibus imperauit. Amabant eum sui singuli & omnes, ac præter doctos, ciues, rusticos, peregrinos, imprimis generosi & nobiles viri, quorum obseruantiam & beneuolentiam, suam gloriam, ac illorum salute suam contineri existimabat. Hilarem apud eos magis quàm elatum, comem potius quàm fastuosum sese gerens.*

Erat quoq; in hoc Rege, quoddam temperamentum seueritatis atq; clementiæ, vt nunquam à iusticia misericordiam nec vnquam à misericordia iusticiam remitteret, omnibus reddendo iure, & libellis sua manu subscribendo promptissimus. Diligens fuit in consultando, cum Senatoribus sæpè de rebus maioribus, nonnunquam etiam cum externarum gentium legatis deliberando, quæ ad publicam pacem & Reipublicæ salutem conducere videbantur. Omnibus semper maioribus & minoribus, clementem & mansuetum sese exhibebat, hospites & externos legatos, oratoresq; magnificentissimè

excipiebat: *Victus aulæ ſuæ largus & rerum omnium affluentiſſimus.* Neq; verò poſtremum inter laudes eius repoſuero, naturæ eximias dotes, & quòd erat vox illi ſonora, expedita lingua, promptum ingenium fluens & elegans ſermo, grauis & ſententióſa oratio. Fuit præterea vultu decens, ingenio ſolers, animo grauis, ſanctus domi, in armis fortis, vtrobiq; prudens. Nec quemquam veſtrum eſſe arbitror, cui non ſint hæc iam pridem cognita.

Fuerunt etiam olim eximij Imperatores & Reges, quorum pietas & ſtudium pro religione propaganda, cura erga Scholas & Eccleſias, clementia in ſubditos, & ſimiles virtutes, mirificis Elogijs decantantur. In horum catalogo non poſtremus erat CAROLVS MAGNVS, qui Saxoniam Idolis ſeruientem, primus ad religionem Chriſtianam adduxit, & vt conſeruari ac laté ſpargi doctrina Euangelij poſſet, aliquot in ea Epiſcopatus condidit, ibiq; viris pijs ac doctis, commendauit etiam inter vicinas gentes Ethnicas, propagationem cœleſtis doctrinæ. Et ne deeſſent Eccleſijs idonei miniſtri, addidit Epiſcopis collegia canonicorum, quæ eſſent velut Scholæ Theologicæ, in quibus homines

modesti erudirentur, cùm, verbo Dei tum alijs artibus ac linguis, quæ docentibus in Ecclesia sunt necessariæ. Ac fuisse primos illos Saxonicos Episcopos, egregios Doctores Euangelij, ac præstantes viros, ornatos spiritus sancti testimonijs, adeoq; verè pios Episcopos, & hoc nomine dignos, vt Ansgarium Hamburgensem, & similes, resipsa ostendit. Nam doctrinam Euangelij, summo suo cum periculo, inter idololatricas gentes, in Saxonia, hac nostra patria, Noruagia, Suecia, Frisia, & inter Slauos circumtulerunt, & plurimos adduxerunt ad agnitionem Filij Dei. Talium ingentium bonorum author fuit CAROLVS MAGNVS, & ob hoc, meritò commendatur ab omni posteritate.

Quid dicam de alijs potentissimis Regibus atq; Monarchis? quos non puduit ipsos in gymnasia itare, doctissimos præceptores liberaliter alere, & reuerenter attenteq; audire, & difficilimarum gubernationum adminicula, ex literis doctorumq; scriptis assumere: neq; ignota est multorum excellens doctrina, omitto Ethnicos & Græcos.

De THEODOSIO autem, quàm fuerit suauioris doctrinæ, bonarumq; disciplinarum amans, passim narratur. CONSTAN-

STANTINVS quoq; liberaliter habuit viros doctos, Scholas instituit, & professoribus ampla stipendia dari iussit.

Tales Principes meritò laudibus euehuntur, ac cùm feliciter & optimè, in Ecclesiarum, Scholarum, pauperum, orphanorum & viduarum curam incubuerint, rectè pronunciamus, eos, quod vt ipsorum functio honestissima, & dignitas amplissima requirebat, cum omnium bonorum approbatione & perpetua nominis, factiq; sui memoria & celebratione fecisse.

Hæc amplissima sunt eorum Encomia, sed siue pietatem spectes, siue conseruationem cœlestis doctrinæ, siue clementiam ac indulgentiam in miseros & afflictos, siue deniq; pacis tranquillitatisq; studium, inuenies certè Diuum FRIDERICVM, his clarissimis Imperatoribus, si non superiorem, at sanè his parem, maximeq; cum eis conferendum.

Non ego delector hyperbolicis narrationibus, quæ rem immodicè exaggerant & amplificant: Sed cùm Spiritus sanctus, dignitatem piorum Principum ac Regum, longè maioris gloriæ accensione, quàm quæ hominum orationibus comparari potest, auget & cumulat. Psal: 47. in quo hæc verba legun-

tur: Principes populorum congregantur cum populo, Dei Abraham, & Deus à scutis terræ vehementer exaltatur. Vbi prædicit Spiritus sanctus, semper aliquos Reges & Principes, fore socios veræ Ecclesiæ, & electos ad salutem æternam, & omni officio atq; pietate propagationem doctrinæ, & collectionem Ecclesiæ adiuturos esse. Talem in hac mundi senecta, fuisse Serenißimum Regem nostrum, sine vlla suspicionis adulatione, verè affirmare possum. Etenim si in comparationem veniamus, cum priscis Danorum Regibus, certè nùlla non secula nobis cessura sunt. Nam si prisci Danorum Reges laudantur, quos aut ædificia sacra extruxisse, aut collegia & alios cœtus scholasticos instituisse, aut quoquo pacto Reipublicæ Danicæ & religioni Christianæ, ornamento vel adiumento fuisse proditum est, quis dubitat, examinatis rebus, propter quas laudari meruerunt, non longo interuallo FRIDERICO II. omnes illos postponendos esse?

Magnum extat apud Helmodium presbyterum, HARALDI septimi, GORMONIS tertij filij Encomion, quo vocat eum Christianißimum Regem, asserit quoq; non surrexisse similem ei, inter omnes Reges

Dano-

Danorum, qui tantam Aquilonis latitudinem, ad fidem cognitionis veri Dei traxerit, ac postremò adscribit eum non solum inter Deo dignos Reges, sed etiam inter gloriosos Martyres, quòd à filio perfido & Apostata Zuenotione, ob professionem & propagationem nominis Christi, postquam regnasset annos, 50. regno & vita priuatus esset.

Commendatur quoq; à Saxone nostro CANVTVS quartus, qui anno Christi 1078. propter studium prouehendi & conseruandi ministerium verbi, Othoniæ, cùm ante aram pronus sese Deo commendaret, in Æde diui Albani miserè trucidatus est. Nec Cranzius dissimulat, magni istius Danorum Regis Gotrici, eximiam liberalitatem, qua, profusione potiùs quàm liberalitate, cunctos terrarum Reges superauit, maximamq; apud omnes, sui nominis famam & existimationem concitauit.

Possem si tempus ferret, multa commemorare, de Regibus Danorum, ac imprimis de WALDEMARO primo, Rege etiam DANORVM clarissimo, cuius optimum propositum, ac studium propagandæ religionis, ideo ab historicis diligenter est annotatum, quòd optimus Rex, à nullis neq; labori-

bus, neq; periculis & moleſtijs vnquam abſti-
neret, quoadusq; gentem Wandalorum Chri-
ſtianis ſacris adigeret, ſimulq; prædandi in
mari & inſulis horum Regnorum, finem
facerent. Ac maximè commemoratione
dignus eſt, huius Regis ardens in Deum &
pietatem ſynceram feruor. Nam videns op-
timus Rex, Idolum SVANTEVITVM,
quod vsq; ad FRIDERICI primi ac ſua
tempora, apud Rugios nunquam eradicari
aut euerti potuerit, & in eius templum vni-
uerſam Wandaliam, annuatim tributa con-
ferre maxima, ſimiliter & mercatores, quo-
rum maximus numerus eò quotannis, pro-
pter halecum prehenſionem capturamq;, quæ
tunc apud Rugienſes, ſicut nunc (Dei bene-
ficio) in Noruagia, ac olim in Schania erat
copioſa, certè deteſtatus craſſam hanc idolo-
latriam, ac barbaram ſuperſtitionem, tan-
dem hunc dæmonem depulit & eiecit, tem-
plumq; incendit, atq; Idolum prorſus abole-
uit, incolasq; Rugiæ, per Abſolonem Epiſco-
pum Roſchildenſem, vera de Deo doctrina,
lauacro regenerationis communicato erudi-
uit, ac in conſortium fidelium Chriſtiano-
rum aſſociari curauit, datis ingentibus in
ædificia templorum & alia ſacra ſumptibus.

Hæc

Hæc & si quæ sunt similia Regum Danorum gesta, & pietatis ac virtutum documenta, magna esse & eximia fidei ac pietatis indicia quis non videt? aut quis tam supinus, tam stupidus ac impudens, vt præstantes Reges debita laude fraudare velit? Verùm si quis temporum rationem & collationem instituat accuratam, sanè in multis deprehendet, his & similibus alijs, optimum Regem FRIDERICVM II. in infinitum præferendum. Nam etsi pio optimorum horum Regum studio, subinde latius in hac boreali mundi plaga, Euangelium sit disseminatum, & Ecclesiæ sint constitutæ, tamen multas superstitiones, receperunt, pugnantes cum verbo Dei, & Propheticæ atq; Apostolicæ doctrinæ consensu.

Etenim in collegijs & reliquis Ecclesiis, paulatim fraude Diaboli & Episcoporum ac Regum negligentia, pro vera religione, obrepserunt variæ superstitiones, de votis, de cœlibatu, quibus adde, inuocationem sanctorum, profanationem cœnæ Domini & similes infinitas nænias, quas amplectentes reges, tyrannidem pontificiam mirum in modum confirmarunt & stabilierunt. Taceo optimos Reges, doctrina de operum fiducia

decep-

deceptos, multa merendi ſtudio feciſſe, imò exortis Monachorum agminibus, penè infinitis, quibus, adeoq́; omnibus pontificijs, ampliores, quàm decuit honores, etiam à ſummis regibus & principibus exhibitos fuiſſe.

Cæterùm FRIDERICVS II. unà cum patre & auo, ereptus è faucibus Antichriſti Romani, & amplexus puram & incorruptam Euangelij doctrinam, omni contentione operam dedit, vt in tota vita, impium & idololatricum pontificum regnum, oculis fugeret, auribus reſpueret, animo aſpernaretur, & recordatione ipſa abominationem eius perhorreſceret, ac quia verè credidit, in Chriſtum, mori millies maluiſſet, quàm fidem Chriſti abnegare, cùm ſciret ſe moriendo non interire, ſed immortalem per reſurrectionem fieri, vt præclarè dixit Athanaſius in libro de incarnatione verbi.

Adhæc cùm non ignoraret, inſignem commendationem bonorum operum, vt ſciamus magnam eſſe gratitudinem & beneficium, quòd in iuſtificatis placet Deo, vt ſuis operibus, quantum in ipſis eſt, Euangelium propagare apud poſteros ſtudeant, certè nihil fiduciæ operum tribuebat, ſed hanc eſſe obedientiam Deo debitam & placentem, firmiter

ter & ex animo statuebat, ideoq́ vniuersum πολίτευμα suum retulit, οὐ πρὸς ὕβριν, ἀλλὰ πρὸς εὐεργεσίαν : non ad fastum aut operum iactantiam, sed ad vtilitatem eorum, quibus præfuit, oblitus commodorum suorum. Breuiter, siue spectes ab antiquis, fundata sacra officia, refectas sacras ædes, restituta templa & magnificentißimè extructa, siue arces & munitiones, omnes suos prædecessores, & dignitatis pondere, & vtilitatis vbertate, longè lateq́ superauit. Omitto innumera alia pietatis & munificentiæ suæ religiosa dona, Scholis, xenodochijs varijs, in horum regnorum locis exhibita, quæ si omnia persequi vellem, ipsa nos eorundem copia obrueret.

Tantæ ac tot virtutes optimi Regis FRIDERICI II. cuius non animum in admirationem, suiq́ nominis reuerentiam conuertant? præsertim qui auditurus, tam eximiam liberalitatem & magnificentiam, tam acre pietatis studium, tam multas regias virtutes, quarum fama, iam per omnes gentes vulgata est, aut quis tam peruersus, qui vnquam celebrare, aut talem heroem laudibus debitis in cœlum ferre, desinat?

Magnus nobis est iam campus, magnusq́ cursus ad laudem apertus, sed temporis

ratio non patitur, nec auditorum præsentia postulat, omnem gestorum illius seriem, & quas ter maximus princeps laudes, meritus est retexere. Neq; enim id nunc ago, maiora enim sunt, quàm vt eis vlla quadret oratio, verùm ex immensa illorum turba, pauca adhuc decerpam, quæ etsi vobis omnibus optimè constare non dubitem, paucis tamen hæc aperire, & memoriam vestram breuiter quasi excitare admonereq; pergam.

Veniam itaq; ad id quod potissimum est, atq; omnium linguis & literis, monumentisq; extollendum, quomodo nimirum splendidissimi ac Illustrissimi NORDALBINGIÆ *Principes, dux* IOHANNES & ADOLPHVS *germani fratres, Regis vero* FRIDERICI, *patrui, & feudatorij ducatus Slesuicensis, quamquam stygijs erynnibus discordiam, tetramq; caliginem contendentibus immittere, inter hos summos Principes, nihilominus sapientissimi Principes ac Duces, regium beneficium agnoscentes, ac optimo Regi Othoniæ occurrentes, & feudi ab ipsius Maiestate approbationem petentes, acceptis quæ præstari solent iuramentis, & promissa Regi consueta obedientia, per bannerium (vt vocant) solennibus ad hoc*

ritibus,

ritibus, in maxima hominum corona, maximoq; omnium applausu, permisso ducibus, Slesuicensi ducatu, illos inuestiuit, & auspicatissima solennitatis pompa perpetuæ posterorum memoriæ sese consecrauit.

Non sunt hæc audita vobis, & in triuijs decantata, ipsi vidistis, ipsi interfuistis inquam, anno 1580. ô clementiam æterna memoria celebrandam, ô præclarissimum facinus, nullo vnquam tempore intermoriturum.

Nec inferioribus laudibus adscribendum puto, quòd ante biennium præscripto certo temporis spacio, tam eius Regia Maiestas, quàm multi clarissimi Principes Germaniæ, Principumq; ac Ciuitatum liberarum oratores eximij, in ducatu Luneburgensi conuenerint, vt ibi quæ ad subditorum defensionem, publicamq; religionis & Ecclesiarum vtilitatem spectant, in Christi gloriam & communem salutem, decernerent atq; constituerent.

Annon etiam omnimoda gloria dignissimum est quæso? quod Serenissima eius regia Maiestas, inter omnes occupationes nihil prius haberet, quàm, vt non tam terras suorum regnorum, quàm immensa hæc ma-

ria, littoraq; & portus omnes à prædonum rapacitate, latrociniysq; vindicaret, quòd igitur liberis commeatibus, commerciisq; iam in spaciosis oceani fluctibus, non tantum horum regnorum incolæ, sed extranei quiq; securè fruuntur, nonne totum hoc illius cura, illiusq; erat opus? ad hanc rem tales fecit sumptus, vt magnificentißimis commeatibus, ac rebus omnibus, milite & armis multiplicibus, magnæ & constratæ naues completæ, singulis annis è statione sua, ac portu soluentes, toto æstiuo tempore, diuersos oceani tractus, permeantes, vniuersum hoc regnum sartum & tectum ab omni incommodo, detrimentoq; & molestia conseruauêre, & ne tetro facinore, pollutis claßibus ipsum mare fœdarent, barbaramq; feritatem cruentis aquis satiarent, pertinacißima diligentia excubuêre.

Stupet mens mea admiratione tantæ industriæ, & iam transit ad sancta iusticiæ penetralia, in quibus viuente hoc Rege, semper æqui ac probi facti respectus religiosa cum obseruatione, eiusq; præcipuum & certißimum in hoc regno versabatur documentum. Etenim res est sempiterna memoria digna, quomodo annuatim penè, comitia,

nunc

nunc in hac vrbe, nunc alibi, prout videbatur commodum, sunt indicta, in quibus propositis quæ ad regni facerent vtilitatem, omnibus & singulis, cuiuscunq; conditionis hominibus, tam ad suam Maiestatem, quàm ad reliquos regni proceres, ac magnificos Senatores patebat aditus, nec vlli interdictum fuit, liberè proponere libellos accusationum, defensionum, querelarum & iniuriarum, contra quamcunq; personam coram eius Regia Maiestate.

Huiusmodi suorum querelas (quod sanè ego in Rege laude dignissimum esse iudico) æquo animo audiebat, easq; sine vlla προσωποληψία, ex æquitate disceptabat, probos laudare, errantes increpare, bonis adesse, calamitosos consolari, egenis subuenire solebat, ex quo, quanta in eum fides & beneuolentia horum regnorum existat, non obscurum argumentum sunt omnium statuum, communes querelæ & acerbissimi luctus.

At nunc postremò fertilia nomina, naualis gloriæ, in SCOTIAM & ANGLIAM, illustranda, tacitis facibus incitant: Sed cùm amplissima materia laudationis, breuem narrationis seriem non admittat, nec mihi cuncta complectendi cupido incessit,

ceſſit, dulciſſima hæc ſuauis eloquentiæ alimenta, ſpectatæ dignitatis & eloquentiæ viris, dicenda offero, non poſſibile ratus, tantarum rerum cumulum declamanti, & exiguo temporis ſpacio circumſcripto competere, quæ non clepſydram datam, ſed multorum dierum interualla deſiderant.

Hæc autem breuiter de his quæ omnibus nota ſunt, ſed reliqua quæ penè ſunt infinita, quæq́; omnem noſtram orationem, excedunt, non opus ſané eſt perſequi, cùm huius præſtantiſſimi Regis fama non in his regnis, aut finitimis prouincijs clauſa teneatur, ſed per remotiſſimas nationes, latiſſimè extenſa, maxima cum laude & admiratione ſeſe proferat, & publica omnium vox ſit, nullum vnquam in his regnis extitiſſe hoc Rege, clariorem, nec meliorem.

Sed reſtat, vt de aliis eius virtutibus dicerem, cæterùm quòd ſi omnes diuini animi eius, ſuperexcelſas virtutes retexere vellem, nunquam præ multitudine & affluentia illarum, finis futurus eſſet orationi, & anguſtia temporis à propoſito auocat.

Nam ſi dilectio Dei & eius timor, omnium virtutum ſit mater ac Regina, quomodo fieri poteſt, vt qui Dei amans fuerit, qui

clemens

clemens ac beneficus erga membra Christi, erga cœlestem doctrinam, erga eius famulos, qui diligens in officio diuinitus commisso, qui bonus erga omnes, ac deniq́ cuius pietas, in toto vitæ curriculo, coniuncta erat, cum summa animi magnitudine, consilio, prudentia, fide, constantia, atq́ in quem charites, tot ornamenta contulerint, vt iam non solum Hispania & Gallia, sed Germania, sed Anglia, Scotia, sed vniuersus orbis Christianus, hunc vnum celebret, laudet, loquatur, admiretur, obstupescat, quis inquam ab eo aliquam virtutem excluserit? vel non potius cumulatè omnium virtutum chorum ipsi attribuerit?

Hac Principe virtutum, pietate, quæ ad omnia prodest, vt Apostolus loquitur, & vt Augustinus inquit, quæ molestias huius vitæ auertit aut lenit, adq́ æternam vitam & salutem perducit, primum effecit, vt Deus eum ornaret illustri luce & sapientia spirituali, robore fidei, consolatione & victoria aduersus Diabolum & omnia organa eius. Deinde quoq́, ad hæc cœlestia dona, accessit quoq́ gloria politica: videlicet præstantia consilij, felicitas euentuum & inclinatio animorum diuinitus facta.

Nam

Nam quanta fuit authoritate, non solum apud suos, sed etiam exteros, hactenus subinde dictum est.

Ac postremò, propter hanc virtutem, in toto gubernationis spacio totaq; vita, ipsius maiestati, Deus ita benedixit, & annos gubernationis ita coronauit, vt quilibet subditorum suorum, in summa tranquillitate & pace sederit sub vite & sub ficu, vt scriptura loquitur.

Tantum bonum huius clarißimi Regis pietas, non tam sibi, quàm nobis omnibus peperit, vt nihil in rebus terrenis atq; mortalibus, gratius poßit audiri, nihil desiderabilius concupisci, ac postremò, nihil melius inueniri pace ac quiete, ipsius virtute, nobis omnibus parta.

Cæterùm, vt prætercam, reliquas omnes virtutes, candore singulari fuit hic Rex, fraudis ac doli mali inimicißimus, æqui obseruantißimus, iuris quoq; iurandi religionem, principi cum primis colendam ducebat, ex quo etiam apud se, quam fidem semel dedißet magnatibus huius regni, inuiolatam ac firmam retinere decreuerat: ita vt quiduis pati potius, quàm fidem datam fallere: Reguli opinor illius Romani, in hoc imitatus

forti-

fortitudinem atq; constantiam. Magnam enim iurisiurandi vim & quod affirmante, & quasi Deo teste promißum esset, id ratum omninò ac firmum, adeoq; simpliciter tenendum esse, existimabat, nullas admittens quærensué latebras periurio, cùm & nullum vinculum, ad adstringendam fidem iureiurando, maiores arctius esse voluissent, & de nulla re diligentius (vt Cicero perhibet,) quàm de iureiurando iudicassent.

Sed ô fatorum æmula, crudelis & impia fortuna. ô dira mors. Hæc tua scelera, hæc tua facinora, hæc tua ludibria, quæ probis omnibus insidiosa ac infesta, non nisi impijs ac improbis impensè faues. Non tibi satis erat, quæ in hanc familiam regiam vix biennio elapso, indignißimè lusisti, ac ADOLPHVM ducem cum sorore ELIZABETA, Nordalbingiæ & Obotritorum principibus abstulisti, nisi rursus atq; iterum tam florentißimum Regem, tam dilectißimum Principem, patrem patriæ, tuo imperio subijceres, nobisq; Danis tanquam ouibus iam sine pastore palantibus, tam immaturo interitu, tamq; immaniter eriperes? Certè tui ô inexpugnabilis mors, nobis, non D. FRIDERICO Regi, aculeati morsus nocuerunt.

Nam quomodo tu ipsi nocere potueris? cuius vita omnis integerrima, cuius adolescentia non ocio, non voluptatibus confracta, sed qui iuuentutem honestissimis exercuit laboribus, reliquamq́ omnem ætatem negocijs & virtuti intentam, cum maxima dignitate, clementia, gratia, tum optimis consilijs & illustribus factis adornauit, patriæ saluti & præsidio fuit, omne genus hominum, etiam inimicos beneficijs affecit.

Acerrimus semper alienæ laudis, dignitatis ac honoris propugnator, nec in eos quidem, qui cùm eum, tum maiores eius, aliquando non paruis affecerunt iniurijs, crudelis, sed iustus, nec diuina, nec humana iura contempsit, nihil vnquam flagitiosè, nihil crudelè, nihil auarè gessit, fautor bonorum, amator concordiæ, conseruator pacis, corpore, animo, factis, dictis integerrimus: fide, iusticia, pietate, religione, cæterisq́, quæ ad sanctissimum ornatissimumq́ Regem, pertinere possunt accumulatissimus, aut deniq́ quid nocere ipsi potuisti? cuius perpetuum fuit Symbolum, assiduiq́ gemitus MEIN HOFNVNG ZV GOTT ALLEIN: SPES MEA IN SOLVM DEVM DEFIXA, quiq́ contra imperium tuum

ô Dia-

ô Diabole, inferne, vosq́ ô cæteræ pestes humani generis atrocissimæ, cùm iam ex huius vitæ erumnosæ ergastulo, se liberandum videret, vt cum Simeone lætus & tutus, vestrum effugeret sceptrum, Syncera fide suam & Ecclesiæ, ac regnorum horum salutem Deo assiduè commendauit, fidemq́ Symbolo sacrosanctæ Synaxeos firmiter confirmauit, ac deniq́ cuius vltima vox & suspirium Symbolum quotidianum exæquauit.

Sed addam felicis ac beatæ facundiæ hanc extremam clausulam, ex qua, quo animi robore, mortis impetum sustinuerit, oratione, quam ad astantes habuit, nulli ambiguum reliquit. Lamentantibus enim ac mœrore prostratis omnibus præsentibus, ac imprimis, Illustrissima Regina, miserrimam suam orbitatem, domesticumq́ vulnus, altitudine suspiriorum ac fletuum repetente, moribundus ac paulò post exspirans Diuus FRIDERICVS, vt hanc tristiciæ nubem discuteret, exitatiores subinde anhelitus recuperans, in hunc modum effatus est: Nouimus quam fallax, incerta, vana & instabilis nostra sit vita mortalis, quæ instar rapidissimi fluminis, instar amentati iaculi & sicut sagittæ ex manu potentis, ita ad mortem decurrit,

currit, impellit, excutitur, Acquieſcamus itaq; ac meminerimus nobis à rerum parente, & accipiendi Spiritus, & reddendi eodem momento temporis legem dici. *Quapropter cùm ita vitæ author ac largitor Deus opt. Max. decreuerit, paruula hæc viciſſitudinum momenta, iuſto animi robore ſuſtinebimus, vt in æternum cum Deo noſtro & rege æterno Ieſu Chriſto viuamus. Audiuimus ſanè ac legimus, gentem quandam olim fuiſſe, quæ ære alieno oppreſſa, cum à creditoribus graui nexu ſtringeretur, in montem ſacrum pro conſequenda libertate confugiſſe. Nos autem ad quem fugiemus montem? vt tot vinculis, tot peccatorum ac malorum omnium laqueis liberemur? nempe ad montem Domini pinguem atq; coagulatum: cuius tamen conſequendi, nulla nobis patebit facultas, niſi ingrediamur ſine macula, precioſo ſanguine Chriſti, ſordibus peccatorum abluti eiusq; iuſticia cooperti, vt per ipſum ſolum iam nunc à grauiſſimo vinculorum & malorum pondere, colla excutiamus. ô Fili Dei, ſplendor æternæ gloriæ, ſolamen peregrinantis animæ: apud te eſt os meum ſine voce & ſilentium meum loquitur tibi. Vſquequo tardas venire Deus meus, Veni, veni,*

quia

quia sine te nulla erit quieta dies aut hora. Tu etenim læticia mea, & sine te vacua est anima mea. Si igitur tu mecum es: licet mihi sit eundum per vallem etiam mortis opacam, nihil pertimescam mali, baculus tuus ac pedum me tuum consolantur. Manibus tuis spiritum meum commendo: redemisti me Domine pie Deus. Qui credit habet vitam æternam, qui verò non credit Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum &c.

Incredibile autem dictu est præstantissimi auditores, in hac temporis angustia, quomodo, sese ante postremos agones gesserit, qui nihil aliud fuerunt, quàm assidua pietatis, veræ inuocationis & confessionis exercitia, omnibusq́; astantibus perpetua æternaq́; μνημόσυνα, *atq́; ad pietatem stimuli acerrimi. Sed hanc partem doctissimo collegæ & clarissimo Medico, Dn: D. Andreæ Christiano Ripensi, à prandio perorandam relinquo.*

Interim si historiæ omnium temporum, testantur fidelibus custodibus religionis & disciplinæ, extinctis aut remotis, sequutas esse vastitates Ecclesiarum, interitus literarum, barbariem cyclopicam, & tristissimas confusiones opinionum, cultuum ac morum, &

ſapientum Sententiæ extra Eccleſiam ab experientia ſumptæ, idem docent, inter quas celebratiſsimum eſt id, quod Pauſaniam pronunciaſſe legimus, de Spartanorum cladibus, rege Cleombroto obtruncato in prælio ad Leuctra, μάλιστα γὰρ ἐπὶ πταίσμασι μεγάλοις ἐθέλει προαιφαιρεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα ὁ δαίμων, *h: e: magnis cladibus impendentibus, ſolet Deus è medio tollere Principem. ô nunc miſeros & calamitoſos nos, qui cùm indigni facti eſſemus tanto Rege, ac haud dubiè noſtris demeritis peccatis id exigentibus, ideo Deus nobis illum abſtulit, quod ſuum eſſe maluerit. Nam cùm vix quinquaginta quatuor annos confecerit, immatura fatorum acerbitate, nobis ſublatus & extinctus eſt optimus, clementiſsimus, prudentiſsimus, Sereniſsimus, omnium bonarum artium & humanitatis amantiſsimus Rex, ſed citra omnem oris aut corporis diſtorſionem aut deformitatem, ſortitus* εὐθανασίαν *& exitum facilem, hoc currente anno, ſalutis humanæ 1588. quo venit ſumma dies & ineuitabilis hora eius, tertio quadrante ante quintam pomeridianam, 4 Aprilis: extinctæ ſimul tot præclariſsimæ virtutes, quas nunc fletu magis quàm laudibus vllis exprimere conuenit.*

Heu

Heu nos miseros, heu nos infelices, ereptus est nobis præsidium firmum & constans, ereptus est ille, qui libertatem nostram, qui pacem, qui ocium, qui tranquillitatem, qui salutem nostram studiosissimè atq́ acerrimè defendebat, cuius præsidio quàm diu vixit freti, nullum periculum, nulla tempestas nobis nocere potuerunt. Verùm si vera sunt ea, quæ de æterna Dei & piorum hominum consuetudine, dicantur, vt sanè sunt verissima, confirmata doctrina Euangelij, resuscitatione Filij Dei & multorum aliorum, qui extincti reuixerunt, cogitemus non amissum esse sanctissimum Regem nostrum, FRIDERICVM II. Sed lætum nunc frui conspectu, sermonibus & sapientia Dei & Filij ipsius Domini nostri Iesu Christi. Versatur nunc in cœtu cœlestium Regum, Sanctorum Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum, cum his de Deo, de imperijs, de neruis bonæ gubernationis, de legibus & iudicijs, deniq́ de vniuersa sapientia diuina colloquitur.

Huius colloquij socios & condiscipulos habet, DAVIDEM, EZECHIAM, CONSTANTINVM, THEODOSIVM, patrem sanctissimum CHRISTIANVM

ANNUM III. auum, patruos, socrum ELIZABETHAM, paulò antè ab ipsius conspectu auulsam. Hi nunc coniunctis & ardentibus votis, nostrarum Ecclesiarum & politiarum salutem, Deo commendant.

Quare nihil ille mali passus est per mortem, qui rectâ in cœlum migrauit, qui transijt de labore ad refrigerium, de expectatione ad præmium, de agone ad brauium, de morte ad vitam, de fide ad noticiam, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad patrem, vbi paratus est illi locus, in quo cum omnibus electis, felicißimo semper fruatur æuo. Absit ergo putemus illi aliquid contigisse mali, sed nobis & successoribus nostris, ingentia inde succedunt incommoda, qui sublato rectore, sumus instar nauis, quæ vndis insurgentibus, spoliata magistro, & solito carens gubernaculo, æstuosißimisq; fluctibus atq; procellis agitatur.

Quare si, Lazarum Saluator noster fleuisse legitur, si quoq; duodecim legum tabulæ, funebrem luctum recipiunt, nemo est qui mortuo hoc patre patriæ, nutritore Ecclesiæ & Scholarum, non meritò mærore, cura & solicitudine afficiatur.

Luget

Luget Illustrißima Regina, cuius coniugium inexorabilis parcarum sors, indignißima clade funestauit, cuiq́, nullam omnium indulgentia fatorum, felicitatem maiorem tribuere potuisset, quàm si in hoc periucundo amore & tranquillo ocio, auspicatißimarumq́, prolium parenti factæ, illi in extremam senectam, tam florentißimum Regem, maritum, pulcherrimum pulcherrimæ, amantißimum amantißimæ, thori consortem, ac eius vitæ vsuræ, quæ iam Dei immortalis beneficio traducenda restat, socium conseruasset. Luget electus Rex CHRISTIANVS IIII. lugent quoq́, reliqui illustres ac generosi liberi, amantißimo patre, ac gloriosißimo Rege amißo, luget totius Regni amplißimus Senatus & vniuersa nobilitas, extincto clarißimo & splendidißimo lumine, quod perpetua luce illustrium exemplorum, optimisq́, institutis patriam hanc vniuersam, illustrabat, quòd plebis incolumitatem, quòd ciuium concordiam, quòd nobilium splendorem, ac deniq́, quod omnium nostrum salutem, studiosißime semper diligentißimeq́, irradiabat. Sordemus in obscuro omnes, flemus omnes, luget omnis ætas, omnis sexus, omnis status, magni, parui, decrepiti, senes, iuuenes, in-

fantes, mares, feminæ, virgines, innuptæq; puellæ.

Sed nunquid vos, P.C. aut tu ſtudioſa pubes, voſq; ſacrorum Myſtæ obſeruandi, lachrymas continere poteſtis, cogitate de huius ſanctiſsimi Regis, nunquam ſatis laudata benignitate, ipſo ſuperſtite, omnes felices nos prædicabant, ipſo autem defuncto, quis eſt, qui miſeriam noſtram conſoletur? aut quis tam prompta & exquiſita clementia, applicatum iam ceruicibus noſtris, calamitatum mucronem auertat vel ſaltem reuocet?

Quid igitur agemus? aut quid habemus, in quò nos poſsimus conſolari? Certè omnia ſita ſunt in tua CHRISTIANE IIII. virtute, electe Rex ac Domine clementiſsime. Nam vt pater tuus Sereniſsimus, ampliſsimam & honeſtiſsimam ſui apud omnes, quibus vnquam cognitus fuit, opinionem, ita iam tibi hæredi ac electo Regi, non tam hæc ampliſsima regna gubernanda, quàm paternarum virtutum, ad exemplum imitandum reliquit. Eſſe enim illius vita tibi imago quædam debet, ac ſpeculum politici iuxtà ac militaris viri, in quo virtutes omnes, quæ in optimo Rege, deſiderari poſsunt, emicuêre, ſcientia rerum gerendarum, prudentia domi

foriſq;

forisq́, fortitudo, iusticia, clementia, fides, pietas, quas, si cæteris illis optimis & honestißimis literarum studijs tuis, adiunxeris, continuoq́ excolueris, non occidiſse quidem patrem tuum sereniſsimum Regem, sed in te nobis renatum eſse verè arbitrabimur. Adeoq́ quam ex illius morte, acerbam ægritudinem atq́ dolorem accepimus, te filio, in patriam olim administrationem succedente, superstite, recteq́ gubernante, cum minori mœsticia atq́ iactura deponemus.

Nos autem vt celsitudinem tuam, ab omnibus vitijs puram ac integram, Christus Saluator noster ad pietatem, ad optimarum rerum studia, ad sui nominis laudem, decusq́, ad vtilitatem profectumq́ Reipub. dirigat, foueat, gubernet, tueatur atq́ conseruet, quò & Ecclesiæ suæ nutricius, & regnis his ampliſsimis, communiq́ bono, vtilis eſse poßis, Rexq́ ac Princeps salutaris, summis votis precamur & exoptamus.

Nunc postremò etiam toto pectore gratiagamus tantas, quantas pectoris nostri angustia capere, & hæc balbuties linguæ nostræ proferre poteſt, Deo æterno patri Domini nostri IESV CHRISTI, quòd immensa bonitate & misericordia sua, in hac postrema ætate

te mundi, his regnis septentrionalibus, salutares Principes, & Ecclesiæ senescenti, tam fideles nutricios dederit, eumq́; per & propter Filium mediatorem Dn: nostrum IESVM CHRISTVM, veris & inenarrabilibus gemitib: oremus vt deinceps misericordiæ suæ, quæ exuberat supra peccatum clementissimè recordetur, conseruet inter nos lucem euangelij, segregatam ab omni ἐθελοσοφίᾳ ac ἐθελοθρησκείᾳ, ac defendat & vmbra manus suæ protegat Ecclesias & politias horum regnorum, aduersus manifestam & impiam fraudem Diaboli & omnium hæreticorum ac organorum eius, & faciat nos omnes vasa misericordiæ, quæ eum vnà cum Filio & Spiritu sancto, in omni æternitate vera gratitudine & læticia celebrent.

AMEN.

QVA

QVA POMPA ET CELEBRITATE EXVVIÆ OPTIME meriti Regis FRIDERICI II. longißimis vitæ ſpacijs digniſsimi Principis, humo mandatæ ſint, breuis delineatio.

CVM IAM VTI HACTEnus retulimus, FRIDERICVS II. Daniæ & Noruegiæ Rex potentiſsimus, annis, 54. ferè in terris vixiſſet, omnesq́ in eo virtutes, quæ regiam perſonam decerent, penè perfectam maturitatem cœpiſſe viderentur, regnisq́ ſuis non tam opum multitudine & ſpecioſis titulis, quàm illuſtri fide, conteſtataq́ virtute, perenne ac immortale parârit decus, quod ad poſteros rediuiua cum laude propagetur: Sublimis iſte animus, ſic Deo diſpenſante, in cœlum vnde venerat, 4. euolauit April: die.

Poſtridie autem, cùm iam compoſitum eſſet cadauer, pictor vocatus Antuorſchouiam in arcem, gypſo faciem & totum caput vſq́ ad humeros expreſſum, diligentiſsimè formauit & expreſsit, ac poſtea exuuiæ regio more conditæ, Sandapilæ ex ſtanno confe-

ctæ includebantur. Sandapila vero amiculo nigello heteromallino circumamicta, in superiore parte Christi Saluatoris, cruci affixi, imago, deinde gladius in medio, ac postremò insignia Regni ex auro puro Sculpta, artificiose impressa erant. Adhæc etiam termini lateraq́; Sandapilæ, diuersis ramusculis, aureisq́; clauis variegata, nomen Regis repræsentabant: FRIDERICVS II. DANIÆ ET NORVEGIÆ REX &c. Quæ sic elaborata, ac in templo paucis septimanis deposita, custodia diurna & nocturna asseruabatur, cubicularijs & alijs per vices vigilantibus.

Cùm autem 25. Maij, quæ funeri constituta erat dies deportando Roschildiam, quo loco dispositum ὑπογεῖον sepulchro fuit, comitibus non tam ijs, qui citra Serenissimum Regem nostrum, vltima sua ἀποδημία fuerunt, sed alijs etiam generosæ nobilitatis pluribus, pullato & lugubri habitu magno copiosoq́; comitatu, tam equitum quàm vectabulorum comitantibus, ac iam versus Roschildiam tendentibus, vbi CHRISTIERNVS I. & CHRISTIANVS III. sumptuosissimo mausoleo sepulti iacent, quos penes & ipse Diuus FRIDERICVS sepultu-

pulturam elegit. Quò paulatim productum funus, ac ad stadij spacium ad hoc delecti, prodeuntes in occursum, hunc in ordinem redacti sunt: vt præeuntibus Scholasticis Roschildianæ pubis, deinde regijs studiosis centum, cantoribus regiæ Maiestatis, Canonicis & Vicarijs Ecclesiæ Cathedralis, sequuti sint Professores Academiæ Regiæ Hafnianæ, Magistri & Doctores singularum facultatum. Hinc qui tubæ cantu martem accendunt. Quibus præstò fuit cohors prætoria, ita quidem disposita, vt trini & trini circa ducendum funus obequitarent. Hanc exceperunt quadraginta Scholastici, amiculo pullato talari induti, ac manibus funalia tenentes. Nunc rhabduchi præcones vnicuiq; equitandi, incedendiq; locum & ordinem censorijs suis notis præscribentes, equis vehebantur. Tum præfectus prætorij solus, ac post illum nobilium ingens caterua, cui iam successit funus gloriosissimi Regis FRIDERICI II. currui impositum quadriiugi, equis atra veste & ad terram demissa, omnibus iniecta. Funus autem ab vtroq; latere, Regij laterones & satellites longissimo tractu, à plebis intercursu passim constipabant. Post funus adhuc aliquot ordines nobilium perequitantes, Reginæ

& He-

& Heroinarum, vectabula pensilia quatuor sequuntur. Adhuc autem paucis procedentibus ordinibus equestribus, successit designatus Rex CHRISTIANVS IIII. Dominus clementissimus, cum fratribus Generosis, quem Magnifici Regni Senatores etiam suo ordine comitabantur. Ac demum reliqua immensa multitudo nobilium & procerum Regni, vtriusq; sexus. Vltimo autem in agmine Senatores & Consules oppidorum, cum copiosa ciuium ac plebeorum multitudine, donec funus in sedem Episcopalem, deuectum, vt ibi ad certum dierum spacium, nobilitati & vicinis Principibus indictum, collocaretur & asseruaretur. Longum autem esset hîc referre reliqua, quæ in primis his exequijs gesta sunt, sed non sufficit hoc tempus, singulis percensendis. Quare iam satis ea dicta sunt, quæ circa corpus & primam deductionem fiebant. Nunc cætera sunt dicenda quæ honori corporis vel potius suorum in eo adhibebantur, inter quæ, præcipuè erant processiones funerariæ, tum laudationes, de quibus etiam Ethnicus in suis legibus: Honoratorum virorum laudes, in concione memoranto &c.

Quare

Quare vertente iam destinato die, ac aduenientibus Illustrißimis Principibus, HVLDARICO Magnopolensium Duce, & socero optimi Regis, IOHANNE fratre Regis Slesuicensis & Holsatiæ, Duce, CAROLO Obotritorum Principe, Comitibus ac Principum externorum legatis, tum nobilibus, alijsq́ peregrinis pluribus, omnium deniq́ ordinum & statuum ex singulis prouincijs frequentißima turba certatim accurrens, in sede Episcopali, constituta hora conuenit.

Promiscuus autem vtriusq́ sexus populus, qui infinitus erat, per varias turmas & cuneos, patrem patriæ, ac Regem optimum & Principem gloriosißimum, hoc vltimo intuitu videre gestiens, omnes sui ordinis & decoris obliti, quem sors cuiq́ locum obtulisset, occupabat. Conscendunt alij tecta, & summis pendent tegulis, alij trabibus insident, alij columnis innixi, alij muris hærent: omnes fenestræ, omnes rimulæ suis spectatoribus refertæ: perforati parietes & diruptæ maceries, quo non tam oculos hoc tristi spectaculo explerent, quàm crebra suspiria gemitus & quiritatus pro Rege optimo ederent, summumq́ mœrorem conspecta regia sobole leuarent. Nullus locus non occupatus,

ne ijs quidem, qui non nisi ruinosum & periculo proximum caperet vestigium. Laborabant referta hominum pondere tecta, neq́ minus vias omnes, densißimæ populi turbæ opplebant, non ætas, non sexus, non valetudo quemquam detinere potuit, nec tremulæ anus, titubantesq́ senes abfuêre, omnes enim sub hoc Rege, se florentes, felices, beatosq́ prædicantes, ad hanc sacram pompam, quâ optimo Regi supremum pietatis & amoris officium præstarent, studiosißimi erant. Quàm triste pijs & cordatis hominibus, hoc fuerit spectaculum, quod multis muliebri eiulatione excipientibus, multisq́ quasi stupescentibus, verbis explicare, de eo certè siccis oculis, nunc etiam cogitare vix possum.

Sed nunc singulatim commemorandum est, quo ordine instauratis exequijs, funeris pompa deducebatur. Conuenientibus autem vti diximus, præcipuæ authoritatis & nobilitatis viris, in loco præscripto, vbi quondam erat sedes Episcopalis, ac expectantibus signum per campanas, hora octaua dandum, interim cùm omnibus ætatibus vsitatum fuerit, vt qui ad ciuile fastigium euecti, ingentium splendidarumq́ gentilitatum fundamenta iecerint, non gentilitatis iure, exequijs & lauda-

laudationibus, maiorumq́ imaginibus supremi diei celebritate, quam concedere etiam inimici solent spoliati, abijcerentur, sed imagines maiorum in funeribus ducerentur, ad gentilitatem ostendendam, id quod etiam consularis ille in secundo de oratore ostendit: Brute quid sedes? quid illis omnibus quorum imagines duci vides? quid maioribus tuis? de agnata Bruti loquens, quæ funere efferrebatur. Quare hîc etiam erectis principiò in platea, quæ nomen habet à Diuo Olao, decem & septem militaribus signis, ac totidem additis equis superamictis, imaginesq́ ad memoriam posteritatemq́ prodendam exprimentibus, eo ordine qui statim describetur, educti prodiêre. Cæterùm audita octaua, ac personantibus campanis, primum Scholastici, studiosi, Capitulares, Professores, Magistri & Doctores, eo ferè ordine, qui prius commemoratus est dispositi, sacras cantilenas & psalmos decantabant, his ceremonijs ac tristißimis ritibus aptos. Hos ex agmine Regio primum exceperunt tubicines Regij, vela tubis ac instrumentis omnibus superinducta. Hinc tertio loco Marischalchus, quem prius præfectum prætorij nominaui, successit, cum Aulicorum dispensatorum decurionibus.

Quos sequuntur 40. Scholastici lychnuchi, habitu supra nominato. Nunc quinto loco septendecim signa, auro & argento magnificè fulgentia, totidem signiferi, septendecim quoq; equi cum insignibus ac imaginibus Regni, ac eorum singulorum bini ductores, nobiles & generosi viri, sed hoc quem dicemus ordine producuntur.

PRimùm, rubrum signum sanguinis colore insignitum, strenuus ac Magnificus vir, Mauritius Podebusk attollebat, ductores autem equi paludamentis nigroq; panno superamicti, erant Generosi & spectatæ nobilitatis viri, Nicolaus Skram & Iohannes Rudt.

Secundo loco, Arnsburgicum Liuoniæ, aquilæ signum erexit, Nobilis & strenuus Henningius Göie, ad quem Claudius Podebusk ac Chilianus Iulius, vterq; sicut & omnes sequentes, nobilitate & imaginibus conspicui &

clari

clari viri, equum à manibus ducentes sequebantur.

Post hos, antiquum Delmenhorsticum signum portabat Magnificus Nicolaus Frisius, equi verò ductores erant Hartuichus Höken, & Iohannes Falstrius, Nobilitate & virtute excellentes.

Præterea, quod dicitur signum Oldenburgicum, manifestauit Generosus Iohannes Iohansön, equi gubernatores erant, Petrus Iulius, Chilianus Brockenhusius, maiorum insignibus non obscuri.

Insuper Femariæ signum, famigeratus Martinus Wenstermand attollebat, equum vero ductabant Christianus Gyldenstierne & Melchior Wlstand, quorum vterq; vt nobilitate excellit, ita & eruditione ac multis virtutibus, clarus existit.

Sextò, Succedebat Ditmariæ signum, signifer Magnanimus Canutus Grubbe, equi autem ductores erant Anthonius Bröſche, necnon Holgerus wlſtand, Gregorij filius, vterq; etiam per ſe ſatis commendatus.

Nunc Stormariæ ſignum produxit Magnificus Gerhardus Rantzouius, frænum quod manibus retentum equum rexit, habuerunt Ericus wenſtermandt cum Erico Lange, Nobiles etiam, antiquiſsimi generis ſtemmate clari.

Continuò wandaliæ & Holſatiæ ſignum, folio ἀκαλήφησ inſignitum, in publicum attulit præſtantiſsimus Godſchalchus ab Anfeld, equum Hilarius Bröſche ac Georgius Quitzouius, viri nobilitate ac virtutibus inſignes.

Sed nunc egregij Franciſci Brocchenhuſij bellicoſiſsimi ſané viri, ac pro patria

patria fortiter occumbentis, Generosus filius Laurentius Brochenhusius, tutum Slesuiga signum protulit, equum autem Auo Lange Iuari filius, ac iuxtá Iacobus Krabbe, expedierunt, homines etiam iure gentilitatis, & imaginibus maiorum clarißimi.

Hoc è vestigio sequitur Islandiæ signum, signifer erat Iohannes Lange, ductores Benedictus Rantzouius, necnon Iohannes Bernechouius, omnes antiquæ familiæ & clarißimi stemmatis.

Tum quoq; magni nominis Axelius Braade, Gothlandiæ expedijt signum, equo frænum subiecerunt, Hilarius Brochenhusius, necnon Giordauus Petrus, & ipsi veteri prosapia ac clarißimis familiis oriundi.

Restat Sielandiæ, Lolandiæ, Falstriæ &c Signum, quod imagine Serpentis leuium tiliarum expressum,

splen-

ſplendidus Petrus Braade circumue-
xit, equum ducentes Eſchillus Broch,
ac Ericus Lange, nobiles præcellen-
tes.

Iterum Cimbriæ Venſeliam,
Hemerſeliam &c. ſignum repræſen-
tans, ac nouem cordibus Leonisq́ ima-
gine expreſſum, magnanimus Chriſti-
anus Munck produxit, frænum verò
quod equino rictui inijciebatur, Chri-
ſtopherus Roſengaardt, ac Carolus
Bröſche, vetuſtiſsimæ proſapiæ clariſ-
ſimi viri, manibus tenebant.

Adhæc ſignum tribus Coronis in-
ſignitum, Splendore ac virtutibus ce-
lebris Ludouicus Munck, Ludouici
filius, tenebat, equum autem ducta-
bant Iuarus Munck, Magnusq́ Göie,
Falconis filius, origine familia ac or-
namentis maiorum ſplendidi Nobiles.

Sed tuum Noruagia ſignum ex-
tulit Thomas Faſze, equi antilenam
guber-

gubernantes, Nicolaus Petri, Magnusq́; Iulius, omnes nobilißimi & generosißimi viri.

Cœterùm signum trium Leonum, Amplißimæ authoritatis Ericus Valchendorp extendit, frontale autem quo caput equi, reuincebatur, Iohannes Spëil, atq́; Eschillus Bilde, curantes, Nobilißimi sanè & integerrimi viri.

Nouißimè Regaliorum signum, imaginibus ac titulis Regni conspicuum, Strenuus Georgius Bilde extulit, equum Petrus Ritzius, necnon Tago Krabbe gubernantes, etiam vterq́; suis factis, clarus ac conspicuus. Sed hactenus de signis, iam ad alia transeundum est.

Cùm autem ius Regaliorum, maximum olim fuit, sicut ex antiquis monumentis apparet, post hæc militaria signa, quatuor amplißimi Regni Senatores, Regalia Regni ferentes, sub-

ſequuti ſunt, quiq́; hoc ordine ſucceſſe-
runt.

Primum ibat magni nominis ac dignitatis Georgius Roſenkrantzius, aureum illud pomum, mundi typum manibus ſuſtinens.

Iuxtà ſequebatur illum, Generoſus Petrus Munck, ſacrum Regale ſceptrum, quum arte, tum impenſa elaboratum, dextera præferens manu.

Deinde Strenuiſſimus & magnanimus Heros, Petrus Gyldenſtierne, Regium enſem, cuius capulus & vagina, arte aurifica & gemmaria, ſupra omnem æſtimationem ad miraculum ſpectantium ſunt elaborata, ſua dextera eleuatum attollebat.

Ac demum Magnificentiſſimus Cancellarius, Regiam Coronam ex auro obryzo, precioſiſſimis lapillis refertam, adeoq́; ſumptuoſam, vt omnem æſtimationem excedat, ambabus manibus geſtabat.

Poſt

Poſt quatuor Regalia, proximè à tergo ſequebantur infulati præcones, ſuis palludamentis ac omnibus S. R. M. imaginibus clari & inſignes.

Sed iam proximè ante funus, Generoſi Nobiles Chriſtopherus Par & Euſtachius à Thonen, ipſum Regium equum, panno holoſerico ſuperamictum, byſſinaq́ cruce alba inſignitum, ducunt, mirabilè autem viſu erat in hoc equo, qui inter gradiendum, tam lentè veſtigia impreſſit, vt ſui corporis pondere, ſe quaſi acerrimo dolore afflictatum, vehementerq́ obſtupefactum oſtenderet. Mirum quoq́, quo modo expertia rationis animalia, OPTIM: MAXIMVS informauit, vt & ſuum erga benemeritos deſiderium exprimant, ac συμπάθειαν *oſtendant inexplicabilem.*

Nunc è veſtigio ipſum funus exportabatur, feretro autem humeros

ſubiecerunt, hi maximæ nobilitatis ingeneratæ bonitatis, imaginibus ac titulis ſplendidiſsimi viri, quos meritis titulis exornare cùm hæc breuis delineatio non patiatur, ſaltem hæc eorum ſunt nomina.

Prebernus Gyldenſtierne.	Hermannus Iulius.
Hannibal Gyldenſtierne.	Henningius Reffuelow.
Canutus Braade.	Auo Lange.
Cunradus Quitzouius.	Godrzlauius Budde.
Huldaricus Sandberg.	Henricus Lycke.
Waldemarus Pasberg.	Georgius Friſius.
Georgius Braade.	Iacobus Högius.
Olaus Roſenſpær.	Gabriel Sparre.
Auo Wgerup.	Lago Wrne.
Börgerus Roſenkrantzius	Broſtropius Gedde.
Fridericus Lange.	Iohan: Wrne.
Georgius Wrne.	Axelius Roſenkrantzius.
Olaus Daa.	Magnus Suanne.
Iohannes Roſtrup.	Franciſcus Rantzouius.
Claudius Clambeck.	Andreas Toth.
Mauricius Erici	Claudius Hundermarck.

Super feretrum ac funus, vmbraculum holoſericum attollebatur, quod

quod ſequentes viri Generoſiſſimi ac clariſſimi, manibus ſuſtentabant.

Nicolaus Pasberg.	*Georgius Worm.*
Georgius Daa.	*Magnus Göe.*
Canutus Erici.	*Prebernus Bilde.*
Abſolon Iulius.	*Olaus Bilde.*

Hos omnes ab vtroq; latere, cingebant generis nobilitate, & omnibus virtutibus ſplendidiſſimi viri triginta, ſinguli denigratæ cæræ ardentes tedas manibus geſtantes, quorum etiam hæc ſunt nomina.

Borchardus à Pappenheim.	*Enualdus Cruſius.*
Andreas Dreſſelberg.	*Iacobus Wind.*
Anthonius Roſenkrantzius.	*Iohan Brochenhuſius*
Wilhielmus Dreſſelberg.	*Petrus Grubbe.*
Fridericus Hube.	*Iacobus Trolde.*
Ericus Bilde. Franciſci fil:	*Eſchillus Cruſius.*
Chriſtianus Holck.	*Gabriel Caaſius.*
Chriſtopherus Cruſius.	*Ericus Dreſſelberg.*
Fridericus Quitzouius.	*Canutus Wenſtermand.*
Magnus Gyldenſtierne.	*Chriſtianus Krabbe.*
Holgerus Wlſtand Ioh: fi:	*Alexander Dunhaim*

Nicolaus Skinckel. Ericus Bilde Stenonis filius.
Biörno Saxstrup. Casparus Marckdanus.

Nunc proximè post funus sequebatur CHRISTIANVS IIII. Dei gratia electus Rex ac Dominus noster clementissimus, cuius sinistrum latus cinxit Illustrissimus Princeps HVLDARICVS Dux Megapolensium. Præterea Splendidissimi & excellentissimi Principes, HVLDARICVS iunior & IOHANNES iunior Duces Holsatiæ, Slesuigæ &c. orbati charissimo & pientissimo patre sequebantur. Nunc insuper, Generosis viris, externorumque Regum ac Principum legatis, Oratoribus magnificis, ad præstandum exequiarum cultum, huc missis, debitus locus relictus erat. Exinde Regni Senatores omnes, Holsati, Megapolitaniq; consiliarij, sunt progressi. Ac nouissimè tota Regni nobilitas per suos

os ordines incedere iuſſa, reliquos eundo perrexit ſequi.

Hunc cœtum iam amplius, regale gynæceum, tali forma intercepit. Ante omnes Illuſtriſſima Regina ſucceſſit, ſumma veneratione, reuerentia atq; obſeruatione, quemadmodum deceret benigniſſimam Reginam, commune omnium Viduarum, Orphanorum, pauperum, & varijs modis afflictorum, tutiſſimum aſylum, omnisq; clementiæ ac benignitatis (vt ita dicam) promum & condum. Hanc inquam iam amiſſo optimo marito ac Rege potentiſſimo, miſerè lachrymantem, ingemiſcentem, ac ſingultientem, inclyti Principes: IOHANNES Holſatiæ atq; Sleſuigæ &c. Dux, frater germanus Glorioſiſſimi Regis FRIDERICI II. & CAROLVS Obotritorum Princeps, à lateribus cingebant. Cæterùm proceden-

te

te Illustrissima Regina SOPHIA, continuò à tergo ibant, (sanctissimæ recordationis) optimi ac clementissimi Regis nostri, relictæ filiæ omnes, excelsæ virtutis & pietatis lectissimæ Heroinæ.

Quarum natu maiori præclaræ ac expeditæ probitatis principissæ à dextero latere Magnificus Christopherus Valchendorpius, à sinistro, Generosus Steno Braade, duces erant. Hinc Generosam Principem ANNAM, eruditionis, eloquentiæ, magniq; nominis, Manderup Pasberg, ac Ericus Hardenberg comitabantur. Exinde illustri Heroinæ AVGVSTÆ, rei bellicæ expertissimi, Hackius wlstand & Andreas Bing, à dextero & sinistro latere comites fuerunt. Dehinc inclytam HEDVIGAM, comitabantur, multis nominibus clarissimi & spectatissimi

viri,

viri, Henricus Belouuius, necnon Axelius Gyldenstierne. Amplius, Principem DOROTHEAM, patruelem Regiæ sobolis, ac Illustrissimi Principis IOHANNIS, Ducis Holsatiæ ac Slesuigæ filiam, Amplißimi grauißimiq; viri Coruitzius Viffert, necnon Absolon Göe, stipabant. Adhæc maiorum nobilitate præclarißimam ac Illustrißimam, omniumq; virtutum genere ornatißimam Ducißam, Ducis IOHANNIS legitimam coniugem, egregij alij & splendidi viri, deduxerunt. Post eas prodijt Magistra palatij, cum Illustrißimæ Reginæ generosæq; Heroinæ Ducis IOHANNIS gynæceo. Interim totius Nobilitatis Generosæ Dominæ, ac ætate, forma & virtutibus, præstantißimæ virgines prodière. Harum finem excepit ingens Consulum, Senatorum, Ciuium, ac

deniq; promiscuæ multitudinis turba infinita.

Vbi autem hac insigni pompa (vti diximus) itum esset, ac ad templi valuam ventum, ad quam stipatores armati, propter nobilitatis ac peregrinorum magnam frequentiam, custodias agebant, ne expectabunda plebs & inquieta iuuentus, appropinquaret aut irrumperet, suaq; imprudentia, vel ceremonias vel sacra impediret, Scholastici, Studiosi, ac alij adiuncti eorum agmini, deflectentes et in sua loca secedentes, Cantores Regij, Capitulares, Professores Regiæ Academiæ, singuliq; ordines, scriniorum Magistri, Secretorum scribæ, reliquorumq; aulicorum agmina singula, pro sui ordinis dignitatisq; gradu discriminatim ingredientia, ac ne funebribus impedimento forent, dexteram templi partem occupantia. Cæterùm

equis

equis omnibus abductis, ac tandem in media regione templi, depoſito funere, nobiles ſigniferi ac lychnuchi, ſua corona, dum ſacra fiebant, vndiquaq; funus circumdedêre. Erat autem ea pars templi, cùm, tota pauimenti ſuperficie, tum columnis, pulpitis, ſubſelliis, oratorio, panno nigro velata atq; cooperta. Itaq; iam ingreſſis Ducibus, Magnificis Regni Senatoribus, Nobilitate vniuerſa, Regina quoq; in ſuum ſolium circumtectum traducta, mox quatuor Regni Senatores mœſti procedentes, Regalia coronationisq; inſignia ferentes, poſuerunt ſuper altare. Quamquam autem toto matutino ſpacio, perſtrepente dulci Zephyro, ac paulatim dum in templum itur, ſeſe in guttas reſoluente, vix tamen recepti in templum, pluuiæ maiore illatæ pondere incurſuq;, & locum ex loco mutantes, rapida vertigine torrenti-

um instar, erupêre, proinde non defue-
rũt, qui varia inde præsagiebant, quæ
tamen potius OPT: MAX: Dei,
prouidentiæ & voluntati committen-
da censeo, quàm temeré de ijs quæ hu-
manis mentibus arcana sunt, pronunci-
andum. Sed nunc quomodo sacra fie-
bant, breuiter dicendum restat. Post
paucas autem odas Christianas decan-
tatas, ad Orationem latinam ex sug-
gesto clariore voce recitatam, attentis-
simè & summa cum religione ausculta-
tum fuit, quâ ad vmbilicum perducta,
rursus canitur, ac Reuerendus vir,
M. Christopherus Knophius, concio-
nator Regius, suggestum iussus con-
scendere, collationem inter Serenissi-
mum Regem, & præstantissimum po-
puli Hebræi Ducem IOSAPHAT,
instituens, non sine omnium lachry-
mis, gemitibus, & summa admirati-
one lingua germanica perorauit, qui
tandem

tandem concionem precibus pro Eccle-
siæ & Reipublicæ necessitate, feliciq́;
gubernatione finiens, adhuc cantores
Regii, suas odas instaurantes, nobiles
succollantes, funus in eam partem tem-
pli, quæ nomen habet à fano trium Re-
gum, in quo vti hactenus retulimus,
cenotaphium inter CHRISTIER-
NUM I. & sanctissimum CHRI-
STIANUM. III. magnificè dispo-
situm cernebatur, deduxerunt, ac rur-
sus nobilibus suis tedis & signis, do-
nec in cenotaphij abacum illatum fu-
nus, magnificentissimè conderetur, cir-
cumstantibus. Postremò cùm iam fu-
nus optimi sui Regis, sanctissimi ac
christianissimi Principis, deq́; Eccle-
sia & Republica Christiana, optimè
meriti, veritatis cœlestis propugnato-
ris constantissimi, hæreseωn profliga-
toris acerrimi, clementiæ, iusticiæ ac
virtutum omnium promi & condi, no-

biles reliquiq; regno incorporati, graui & diuturno luctu parentassent, expletis iam sacris funebribus, omnia signa alarum atq; cohortium, etiam funalia, ornando eius sepulchro & fano dedicantes, redeunt atrati signiferi & lychnuchi, in Regiam, singuli pro sua dignitate, loco & ordine vnà cum incredibili hominum multitudine egressi, vbi epulo magnificè & regio more dato, dimittuntur in sua loca redituri. Hæc autem peracta sunt anni mirabilis 88. Iunii quinto. Anno ætatis optimi Regis FRIDERICI II. 54. qui annus, quia ex sexto nouenario conficitur SCANSILEM vocant annum, mala generi mortalium minitantem infinita, gubernationis autem

Anno 29.

Tempus abit, Mors venit.
Fac citò quod voles:
Fac bene quod debes.

ERRATA CORRIGENDA.

folio 6. facie 2. lege stemma folio 14. facie 1. lege AVGVSTAM & HEDVIGAM, ibidem facie 2. sublustri. Cæterum aduerbium quod sæpè occurrit, lege per æ non per œ. Cætera typographica vel in apicibus vel literis, si quæ inciderunt errata, æquus ac benignus lector facilè corriget ipse.

